

KARTA NAUCZYCIELA

Komentarz

redakcja Krzysztof Gawroński

Krzysztof Gawroński, Artur Olszewski, Beata Zajda

KARTA NAUCZYCIELA

Komentarz

KARTA NAUCZYCIELA

Komentarz

redakcja Krzysztof Gawroński

Krzysztof Gawroński, Artur Olszewski, Beata Zajda

Stan prawny na 1 października 2022 r.

Wydawca
Izabella Małecka

Redaktor prowadzący
Dorota Lebedzińska

Opracowanie redakcyjne
Violet Design

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Komentarze do poszczególnych rozdziałów napisali:

Krzysztof Gawroński: preambuła, art. 1–4, 6–9w, 12, 15, 17–18, 20, 22–23,
35, 42–42a, 51, 73

Artur Olszewski: art. 63–65, 74–88, 90, 91a–91d, 99–102

Beata Zajda: art. 10–11a, 13–14, 16, 21, 26–34a, 35a–36, 38–40,
42b–42c, 47–49, 53–53a, 66–70d, 72, 93a–94, 96

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-854-8

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462;
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluger.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne	15
Wprowadzenie	21
Wyjaśnienie niektórych pojęć	23
Zestawienie aktów prawnych	27
Wykaz skrótów	35
Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela	41
Rozdział 1	
Postanowienia wstępne	43
Art. 1. [Zakres podmiotowy ustawy]	43
Art. 2. [Wyłączenie podmiotowe]	52
Art. 3. [Definicje podstawowe, czyli słowniczek]	52
Art. 4. [Współdziałanie organów administracji rządowej ze związkami zawodowymi]	55
Art. 5. (uchylony)	60
Rozdział 2	
Obowiązki nauczycieli	61
Art. 6. [Podstawowe obowiązki i zadania nauczyciela]	61
Art. 6a. [Ocena pracy nauczyciela]	62

Art. 7.	[Obowiązki i zadania dyrektora]	91
Art. 8.	[Odniesienie do nadzoru pedagogicznego]	97

Rozdział 3

Wymagania kwalifikacyjne	102	
Art. 9.	[Kwalifikacje wymagane od nauczycieli]	102

Rozdział 3a

Awans zawodowy nauczycieli	113	
Art. 9a.	[Stopnie awansu zawodowego]	113
Art. 9b.	[Wymagania do awansu zawodowego]	117
Art. 9c.	(uchylony)	141
Art. 9ca.	[Przygotowanie do zawodu]	141
Art. 9d.	[Planowanie postępowań egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych na przyszły rok szkolny]	150
Art. 9e–9f.	(uchylone)	150
Art. 9fa.	[Prezentacja i opiniowanie umiejętności praktycznych nauczyciela w trakcie odbywania przygotowania do zawodu]	150
Art. 9g.	[Komisje egzaminacyjne i kwalifikacyjne]	154
Art. 9h.	[Nadzór nad czynnościami podejmowanymi w postępowaniu o nadanie stopnia awansu zawodowego]	170
Art. 9i.	[Nadanie tytułu profesora oświaty]	176

Rozdział 3b

Awans zawodowy nauczycieli szkół za granicą	178	
Art. 9j.	[Warunki nadania stopnia awansu zawodowego nauczycielowi szkoły za granicą]	180
Art. 9k.	[Wskazanie systemu teleinformatycznego jako narzędzia obsługi postępowań, jego cele]	184
Art. 9l.	[Procedura składania wniosku]	189
Art. 9m.	[Przygotowanie do zawodu nauczyciela]	191
Art. 9n.	[Warunki rozpoczęcia przygotowania do zawodu nauczyciela]	192
Art. 9o.	[Plan rozwoju zawodowego]	193

Art. 9p.	[Uznanie okresu przygotowania do zawodu nauczyciela]	195
Art. 9pa.	[Obowiązek przeprowadzenia zajęć w trakcie przygotowania do zawodu – warunki pracy komisji]	197
Art. 9q.	[Złożenie sprawozdania z realizacji planu rozwoju zawodowego]	199
Art. 9r.	[Wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego]	200
Art. 9s.	[Skład komisji kwalifikacyjnej]	203
Art. 9t.	[Akt nadania stopnia awansu zawodowego]	205
Art. 9u.	[Upoważnienie ministra do załatwienia indywidualnych spraw z zakresu awansu zawodowego]	206
Art. 9w.	[Delegacja ustawowa dla ministra do wydania rozporządzenia w sprawie czynności proceduralnych związanych z uzyskiwaniem stopni awansu zawodowego]	207

Rozdział 4

Nawiązanie, zmiana i rozwiązanie stosunku pracy	217	
Art. 10.	[Nawiązanie stosunku pracy]	217
Art. 10a.	[Zatrudnianie nauczycieli w niesamorządowych publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach]	231
Art. 11.	[Wytyczne w zakresie nawiązania i rodzaju stosunku pracy]	234
Art. 11a.	[Legitymacja służbowa]	235
Art. 12.	[Status nauczycieli mianowanych. Swoboda doboru metod nauczania. Podnoszenie wiedzy]	236
Art. 13.	[Termin nawiązania stosunku pracy]	237
Art. 14.	[Treść aktu mianowania i umowy o pracę]	238
Art. 15.	[Ślubowanie]	238
Art. 16.	[Wygaśnięcie stosunku pracy]	239
Art. 17.	[Stanowiska kierownicze. Urlop bezpłatny]	240
Art. 18.	[Przeniesienie nauczyciela]	270
Art. 19.	(uchylony)	277
Art. 20.	[Rozwiązanie stosunku pracy. Przeniesienie w stan nieczynny]	279
Art. 21.	[Zwrot kosztów przeniesienia]	299

Art. 22.	[Uzupełnienie tygodniowego wymiaru zajęć]	300
Art. 23.	[Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem mianowanym]	308
Art. 24–25.	(uchylone)	317
Art. 26.	[Wygaśnięcie stosunku pracy z mocy prawa]	317
Art. 27.	[Rozwiązanie umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony]	320
Art. 28.	[Odprawa pieniężna]	322

Rozdział 5

Warunki pracy i wynagrodzenie	325	
Art. 29.	[Warunki pracy nauczyciela]	325
Art. 30.	[Wynagrodzenie nauczyciela]	326
Art. 30a.	[Analiza wydatków na wynagrodzenia nauczycieli]	338
Art. 30b.	[Kontrola regionalnej izby obrachunkowej]	341
Art. 31.	[Gratyfikacja pieniężna dla profesora oświaty]	342
Art. 32.	[Wynagrodzenie nauczycieli w urzędach]	342
Art. 33.	[Dodatek za wysługę lat]	344
Art. 34.	[Dodatek za pracę w trudnych lub uciążliwych warunkach]	346
Art. 34a.	[Dodatek funkcyjny wychowawcy klasy]	351
Art. 35.	[Godziny ponadwymiarowe. Godziny doraźnych zastępstw]	352
Art. 35a.	[Wynagrodzenie nauczycieli prowadzących zajęcia finansowane ze środków unijnych]	356
Art. 36.	[Układy zbiorowe pracy]	358
Art. 37.	(uchylony)	358
Art. 38.	[Nabycie prawa do wynagrodzenia]	359
Art. 39.	[Zmiana wysokości wynagrodzenia]	359
Art. 40.	(uchylony)	363
Art. 41.	(uchylony)	365
Art. 42.	[Czas pracy nauczyciela. Tygodniowy wymiar zajęć]	365
Art. 42a.	[Obniżenie tygodniowego obowiązku wymiaru godzin zajęć]	382
Art. 42b.	[Praca w porze nocnej]	384
Art. 42c.	[Tydzień pracy. Dni wolne od pracy]	386

Art. 42d. [Etaty nauczycieli specjalistów]	387
Art. 43–46. (uchylone)	394

Rozdział 6

Nagrody i odznaczenia	395
Art. 47. [Nagroda jubileuszowa]	395
Art. 48. [Dodatkowe wynagrodzenie roczne]	398
Art. 49. [Fundusz na nagrody dla nauczycieli]	401
Art. 50. (uchylony)	405
Art. 51. [Medal Komisji Edukacji Narodowej]	405
Art. 52. (uchylony)	406

Rozdział 7

Uprawnienia socjalne i urlopy	407
Art. 53. [Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych]	407
Art. 53a. [Świadczenie na start]	412
Art. 54. [Dodatek dla nauczyciela zatrudnionego na terenie wiejskim]	414
Art. 55–62. (uchylone)	415
Art. 63. [Ochrona prawna nauczyciela]	416
Art. 64. [Wymiar urlopu wypoczynkowego nauczyciela i dyrektora]	419
Art. 65. [Nabywanie prawa do urlopu]	427
Art. 66. [Urlop uzupełniający w trakcie roku szkolnego. Ekwiwalent pieniężny]	428
Art. 66a. [Przesunięcie urlopu na termin późniejszy lub udzielenie urlopu w terminie późniejszym]	431
Art. 67. [Wynagrodzenie za czas urlopu]	432
Art. 67a. [Rozpoczęcie i zakończenie urlopu wychowawczego]	433
Art. 67b. [Rezygnacja z urlopu wychowawczego]	434
Art. 67c. [Urlop wypoczynkowy po urlopie wychowawczym]	435
Art. 67d. [Wniosek o obniżeniu wymiaru zatrudnienia nauczycielowi uprawnionemu do urlopu wychowawczego]	435
Art. 67e. [Dni wolne na opiekę nad dzieckiem]	437

Art. 68.	[Urlop płatny i inne świadczenia na kształcenie. Urlopy bezpłatne]	438
Art. 69.	[Przerwy w pracy dla kobiety karmiącej]	440
Art. 70.	[Urlop bezpłatny związany z niemożnością zatrudnienia]	441

Rozdział 7a

Finansowanie doksztalcania i doskonalenia zawodowego

nauczycieli	442	
Art. 70a.	[Środki na doskonalenie zawodowe nauczycieli]	442
Art. 70b.	(uchylony)	446
Art. 70c.	[Doskonalenie nauczycieli przedmiotów zawodowych i praktycznej nauki zawodu]	446
Art. 70d.	[Wydatki związane z organizacją i prowadzeniem doskonalenia zawodowego nauczycieli]	450

Rozdział 8

Ochrona zdrowia .....

Art. 71.	(uchylony)	454
Art. 72.	[Dodatkowa pomoc zdrowotna dla nauczycieli]	454
Art. 73.	[Urlop dla poratowania zdrowia]	457

Rozdział 9

Dzień Edukacji Narodowej .....

Art. 74.	[Dzień Edukacji Narodowej]	473
----------	----------------------------------	-----

Rozdział 10

Odpowiedzialność dyscyplinarna .....

Art. 75.	[Przesłanki odpowiedzialności dyscyplinarnej]	475
Art. 76.	[Kary dyscyplinarne]	483
Art. 77.	[Właściwość komisji dyscyplinarnych]	488
Art. 78.	[Członkowie komisji dyscyplinarnych]	493
Art. 79.	[Odwołanie członka komisji dyscyplinarnej przed upływem kadencji; powołanie nowego członka komisji dyscyplinarnej]	500

Art. 80.	[Powołanie przewodniczącego komisji dyscyplinarnej i jego zastępców]	504
Art. 81.	[Składy orzekające komisji dyscyplinarnej]	507
Art. 82.	[Wyłączenie członka składu orzekającego od udziału w rozpoznawaniu sprawy]	509
Art. 83.	[Rzecznik dyscyplinarnej]	513
Art. 84.	[Wyłączenie rzecznika dyscyplinarnej od udziału w sprawie]	514
Art. 85.	[Wszczęcie postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnej]	516
Art. 85a.	[Niezawisłość komisji dyscyplinarnej; podejmowanie rozstrzygnięć przez komisje]	524
Art. 85b.	[Postanowienia wydawane przez komisje dyscyplinarne]	529
Art. 85c.	[Status obwinionego]	531
Art. 85d.	[Prawo do korzystania z pomocy obrońcy]	533
Art. 85e.	[Jawność rozprawy; stawiennictwo na rozprawie]	537
Art. 85f.	[Zawieszenie postępowania dyscyplinarnej]	542
Art. 85g.	[Dowody]	544
Art. 85h.	[Przesłuchanie świadka niepełnoletniego]	546
Art. 85i.	[Stosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego]	551
Art. 85j.	[Orzeczenia wydawane przez komisje dyscyplinarne]	552
Art. 85k.	[Odwołanie do odwoławczej komisji dyscyplinarnej]	559
Art. 85l.	[Orzeczenia wydawane przez odwoławczą komisję dyscyplinarnej]	562
Art. 85m.	[Odwołanie do sądu powszechnego]	565
Art. 85n.	[Wznowienie postępowania dyscyplinarnej]	568
Art. 85o.	[Przedawnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej]	575
Art. 85p.	[Wynagrodzenie przewodniczących komisji dyscyplinarnej oraz składów orzekających i rzeczników dyscyplinarnej]	580
Art. 85q.	[Świadczenia przysługujące w przypadku uniewinnienia]	582
Art. 85r.	[Koszty postępowania]	586
Art. 85s.	[Zatarcie kar dyscyplinarnej]	589

Art. 85t.	[Zawieszenie nauczyciela w pełnieniu obowiązków]	591
Art. 85u.	[Wynagrodzenie nauczyciela w czasie zawieszenia w pełnieniu obowiązków]	597
Art. 85v.	[Delegacja ustawowa – szczegółowy tryb prowadzenia postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego]	600
Art. 85w.	[Centralny rejestr orzeczeń dyscyplinarnych]	600
Art. 85x.	[Uzyskanie informacji z rejestru]	603
Art. 85y.	[Wniosek o udzielenie informacji z rejestru]	604
Art. 85z.	[Wprowadzenie i usunięcie informacji z rejestru]	606

Rozdział 11

Uprawnienia emerytalne	609	
Art. 86.	[Prawo do zaopatrzenia emerytalnego]	609
Art. 87.	[Odprawa emerytalna]	611
Art. 88.	[Warunki przejścia na wcześniejszą emeryturę]	619
Art. 89.	(uchylony)	623
Art. 90.	[Tajne nauczanie – dodatek do emerytury]	623
Art. 91.	(uchylony)	624

Rozdział 11a

Przepisy szczególne	625	
Art. 91a.	[Nauczyciele w urzędach, komisjach egzaminacyjnych]	625
Art. 91b.	[Ograniczony zakres stosowania ustawy, nauczyciele w szkołach]	627
Art. 91c.	[Stosowanie przepisów Kodeksu pracy]	630
Art. 91d.	[Kompetencje organów jednostek samorządu terytorialnego]	635

Rozdział 12

Przepisy epizodyczne, przejściowe i końcowe	639	
Art. 92–93.	(uchylone)	639
Art. 93a.	[Zwiększenie wynagrodzenia nauczycieli w 2022 r.]	639
Art. 94.	[Kwalifikacje nauczycieli – przepis przejściowy]	639
Art. 95.	(uchylony)	640
Art. 96.	[Dostosowanie form zatrudnienia nauczycieli do nowych przepisów]	640

Art. 97–98. (uchylone)	641
Art. 99. [Zachowanie dotychczasowych uprawnień lub świadczeń branżowych]	641
Art. 100. [Moment nabycia nowych świadczeń]	642
Art. 101. [Przepis uchylający]	642
Art. 102. [Wejście w życie ustawy]	642
Komentarz końcowy	643
Autorskie resumé	647
Wykaz aktów wykonawczych do ustawy – Karta Nauczyciela	653
Wykaz orzeczeń	657
Wykaz rozstrzygnięć nadzorczych	679
Bibliografia	683
Skorowidz rzeczowy	687
Autorzy	697

SŁOWO WSTĘPNE

Karta Nauczyciela to jedna z podstawowych ustaw oświatowych, regulująca prawa i obowiązki nauczycieli. Stanowi przykład pragmatyki zawodowej, co oznacza, że reguluje kompleksowo stosunki pracy osób jej podlegających i w zakresie tych regulacji jej przepisy mają pierwszeństwo przed kluczowym aktem prawnym w tej sprawie, jakim jest Kodeks pracy.

Rola nauczyciela w systemie oświaty jest sprawą powszechnie istotną, szczególnie dla szkół i placówek tworzących system oświaty.

Po pierwsze, zapomina się często o nadrzędnym celu, jakim jest obowiązek Państwa wobec społeczeństwa, szczególnie jego najmłodszej części, oraz „zobowiązanie”, które przyjął na siebie prawodawca, podkreślając szczególną misję nauczyciela w preambule ustawy: „Mając na względzie doniosłą rolę oświaty i wychowania w Rzeczypospolitej Polskiej, pragnąc dać wyraz szczególnej randze społecznej zawodu nauczyciela zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami, otwierając niniejszą ustawą drogę do dalszych uregulowań prawnych systemu edukacji narodowej [...]”.

Bez pracy nauczyciela trudno sobie wyobrazić osiągnięcie celów oświaty i wychowania wskazanych w przepisach Prawa oświatowego i jego preambule: „Oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa; kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także wskazaniem zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Prawach Dziecka. Nauczanie

i wychowanie – respektując chrześcijański system wartości – za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości Ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności”.

Rozwój nauczyciela, ucznia, wychowanka wpisany i silnie związany ze środowiskiem lokalnym jest efektywny wówczas, gdy warunki pracy i nauki są na miarę ich oczekiwań oraz możliwości.

Po drugie, zakres przedmiotowy i podmiotowy Karty Nauczyciela wskazuje, że jej przepisom podlegają głównie nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni we wskazanych jednostkach systemu oświaty, publicznych i niepublicznych – w ograniczonym zakresie. Ich status stanowił dotychczas o jakości kształcenia i wychowania młodego pokolenia. Zapewniał stabilizację zawodową, nadawał wysoką rangę społeczną zawodowi nauczyciela. Niestety, każda zmiana przepisów Karty Nauczyciela powodowała stopniowe obniżenie oczekiwanych walorów społecznych aż do pauperyzacji zawodu.

Po trzecie, przepisy Karty Nauczyciela obowiązujące – w znacznej części – od ponad 40 lat są ostro krytykowane, szczególnie za obszerność definicji zawodu nauczyciela – jest nim np. bibliotekarz czy logopeda, i tego rżekome skutki.

Z chwilą przejęcia przez jednostki samorządu terytorialnego zadań organu prowadzącego, wobec zakładów oświatowych wskazanych w ustawie o systemie oświaty, a następnie – w Prawie oświatowym, problemy związane z wykonaniem przepisów Karty Nauczyciela powiększyły kwestionowane listy kosztów społecznych i materialnych.

Na przykład – zdaniem Związku Miast Polskich – największe problemy występują w kwestii rocznego urlopu „na poratowanie zdrowia”, relatywnie

długie urlopy, niskie pensum przy nieweryfikowalnym czasie pracy poza szkołą, praca nauczycieli na kilku etatach, odpisy na doskonalenie nauczycieli, demotywuująca i nieweryfikowalna ścieżka awansu zawodowego¹.

Po czwarte, przywołane problemy nie zostały dotychczas w pełni rozwiązane, a taki stan, wywołujący niepokój środowiska oświatowego i nauczycielskiej grupy zawodowej, generuje napięcie i sprzyja powstawaniu sporu zbiorowego i konfliktów między pracodawcą i nauczycielem.

Trudno jest akt prawa pracy, jakim jest Karta Nauczyciela, porównywać z Prawem oświatowym. O ile Prawo oświatowe ma charakter powszechnie obowiązujący, regulujący funkcjonowanie każdego elementu systemu oświaty, o tyle Karta Nauczyciela, jako prawo pracy, odnosi się tylko do nauczycieli zatrudnionych w określonych typach szkół i placówek. Jej stosowanie nie ma charakteru powszechnego i w zasadzie obejmuje szkoły oraz placówki prowadzone przez ministrów i jednostki samorządu terytorialnego oraz inne osoby prawne i fizyczne. W przypadku szkół i placówek publicznych oraz niepublicznych prowadzonych przez osoby prawne i fizyczne przepisy Karty Nauczyciela dotyczą tylko określonych uprawnień, najczęściej emerytalnych, wyraźnie wyspecyfikowanych w art. 91b.

W postanowieniach wstępnych, które po krótkiej preambule stanowią rozdział 1 Karty, ustalono, kto podlega jej przepisom. Ogólnie można stwierdzić, że ustawie tej podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w: publicznych przedszkolach, szkołach, zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli, w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich, rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych oraz zatrudnieni przed 27.06.2003 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych, nauczyciele zatrudnieni w szkołach przy placówkach konsularnych i dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej, a także kuratorzy, wicekuratorzy, nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne w: urzędach organów administracji rządowej, kuratoriach

---

¹ *Kraków pisze nową Kartę Nauczyciela. Praca w wakacje*, gazeta.pl, 2012.

oświaty, specjalistycznych jednostkach nadzoru pedagogicznego, centralnej i okręgowych komisjach egzaminacyjnych (art. 91a), publicznych i niepublicznych przedszkolach, szkołach i placówkach publicznych i niepublicznych, prowadzonych przez osoby fizyczne i prawne (art. 91b), nauczyciele urlopowani na podstawie ustawy o związkach zawodowych (art. 91a), u pracodawców pełniący funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu i w Ochotniczych Hufcach Pracy na stanowiskach wychowawców (art. 91b). Przepis art. 91 wskazuje grupy nauczycieli zatrudnionych w określonych typach szkół i placówek czy urzędów, którzy mogą korzystać tylko z zapisanych w tym artykule uprawnień czy powinności wynikających z Karty Nauczyciela.

Jak każde prawo pracy Karta Nauczyciela określa prawa i obowiązki tej grupy pracowników. Obowiązki to realizacja zadań zawartych w art. 6, ale również ocena pracy nauczyciela i dyrektora szkoły, procedury z nią związane oraz prawo do odwołania się od oceny. Obowiązki nauczyciela to również uznanie zwierzchnictwa dyrektora szkoły, który jako przełożony służbowy, przewodniczący rady pedagogicznej odpowiada za dydaktyczny i wychowawczy poziom szkoły. Tylko dyrektor szkoły – w ramach swoich kompetencji – dokonuje oceny pracy nauczyciela, a zmiana oceny może nastąpić tylko w drodze odwołania – w trybie określonym przez Kartę Nauczyciela i wydanym na jej podstawie rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z 25.08.2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli (Dz.U. poz. 1822)².

Autorzy niniejszego komentarza postanowili omówić przepisy Karty Nauczyciela nieco inaczej niż dotychczas, uwzględniając społeczną potrzebę takiej interpretacji przepisów, aby były jeszcze lepiej rozumiane i stosowane – z korzyścią dla tych, którym nauczyciele poświęcili swoją służbę.

Mamy nadzieję, że dzięki temu coraz więcej osób będzie wstępować do służby nauczycielskiej, w pełni rozumiejąc swoją misję społeczną i zawodową, doskonaląc polską szkołę i placówkę oświatową. To niekończący

---

² Również rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 5.10.2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli szkół artystycznych (Dz.U. poz. 2076).

się proces kontrolowanego rozwoju. Warto podkreślić, że podczas działań zawodowych nauczyciel ma systematycznie udzielać sobie i innym odpowiedzi na pytanie: czy szkoła i placówka będzie lepiej wypełniać swoje zadania, osiągać cele postawione w odniesieniu do najważniejszych ich podmiotów oraz Państwa jako udziałowca i twórcy systemu oświaty.

Treść publikacji uporządkowana jest według poszczególnych rozdziałów i artykułów ustawy, które stanowią podstawę wymiany poglądów przy rozwiązywaniu wielu istotnych problemów – zgodnie z literą prawa po to, aby pobudzić myśli do prawidłowego rozwiązywania problemów kadrowych nauczycieli.

Prawo wyznacza jedynie twarde (bezwzględne) standardy – również w zakresie pragmatyki nauczycieli, ale nie opisuje wszystkiego, co stanowi treść związaną ze statusem nauczyciela, lecz warunki i relacje w niej występujące.

Przy opracowaniu komentarza skorzystaliśmy z wielu konstruktywnych i krytycznych uwag Koleżanek i Kolegów oświatowców, z którymi od lat współpracujemy.

Bardzo Wam dziękujemy.

Zapraszamy zatem Czytelników do korzystania z naszych doświadczeń w zakresie interpretacji przepisów Karty Nauczyciela. Wiedza i umiejętności, które uda się przekazać, pomogą w codziennym działaniu i wprowadzą pewien komfort prawny, aby bieżące sytuacje nie stwarzały przeszkód natury prawnej związanych z wykonywaniem obowiązków, odpowiedzialnością i uprawnieniami nauczyciela. Zdając sobie sprawę z liczby i różnorodności problemów występujących w szkole i placówce oświatowej, musimy mieć świadomość konieczności współdziałania w ramach prawa, bez czego nasze działania nie będą twórcze i efektywne. Musimy też wiedzieć, na co możemy liczyć na ścieżce rozwoju zawodowego, ponieważ do znajomości podstawowych aktów prawnych jesteśmy zobowiązani przepisami Karty Nauczyciela. Staraliśmy się przygotować publikację tak, aby każdy nauczyciel, przy częstym zaglądaniu na stronie

poradnika, nauczył się rozumieć przepisy prawa, umiał je stosować i tworzył własny klimat dobrze wypełnianych obowiązków, prezentował lub ujawniał swoje poglądy na temat instytucji prawa, co wiąże się z odpowiedzialnością służbową.

Potwierdzeniem słuszności tez i interpretacji przepisów prawa prezentowanych przez autorów jest orzecznictwo, z którego głównie uchwały weszły do kanonów prawa, powiedzielibyśmy, że stały się stałymi elementami doktryny. Również wybrane – według najczęściej poruszanej w dyskusjach i publikacjach problematyki – orzeczenia Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Wojewódzkich Sądów Administracyjnych posłużyły autorom za wiarygodną interpretację przepisów dotyczących statusu nauczyciela i jego roli w systemie oświaty.

Dla ułatwienia korzystania z komentarza – poza indeksem rzeczowym – opracowane zostały: wykaz skrótów, definicje podstawowych, najczęściej używanych pojęć oraz ich numeracja boczna ułatwiająca poruszanie się po publikacji.

Dziękujemy Wydawnictwu za powierzenie nam przygotowania komentarza do Karty Nauczyciela. Chcielibyśmy w sposób szczególny wyrazić naszą wdzięczność Pani Redaktor Izabelli Małeckiej i Pani Redaktor Lidii Marciniak, które od lat służą nam nieocenioną pomocą.

Życzymy pomyślności w podróży krętymi ścieżkami zmian systemu oświaty i liczymy, że przysłowiowym światelkiem w gąszczu przepisów prawnych będzie dla Państwa nasz komentarz.

Autorzy

WPROWADZENIE

Karta Nauczyciela została uchwalona 26.01.1982 r. (tekst pierwotny: Dz.U. Nr 3, poz. 19 ze zm.). Ustawą poprzedzającą była ustawa z 27.04.1972 r. – Karta praw i obowiązków nauczyciela (Dz.U. Nr 16, poz. 114 ze zm.).

Przepisy Karty Nauczyciela ulegały wielokrotnym zmianom, ostatnia, obszerna zmiana była 5.08.2022 r. (Dz.U. poz. 1730). Jednolite brzmienie przepisów Karty zostało opublikowane w formie załącznika do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej opublikowanego w Dz.U. z 2021 r. poz. 1762. Ustawą z 24.03.2022 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. poz. 935) wprowadzono zmiany dotyczące brzmienia art. 93 oraz dodano art. 93a.

Kluczowe dla istoty komentarza wyjaśnienia zostały **pogrubione**.

Przedmiotem regulacji są prawa i obowiązki nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych szkół i placówek oświatowych. Karta Nauczyciela jest określana jako tzw. pragmatyka zawodowa nauczycieli, co oznacza, że przy regulacji stosunku pracy osób, które jej podlegają, ma ona pierwszeństwo przed innymi ustawami – z ustawą z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2022 r. poz. 1510 ze zm.) włącznie (zgodnie z zasadą *lex specialis derogat legi generali*). Karta stanowi źródło praw i obowiązków wynikających ze statusu zawodowego nauczyciela. Ustawie podlegają głównie nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w:

- 1) publicznych przedszkolach;
- 2) publicznych szkołach podstawowych, szkołach ponadpodstawowych;
- 3) placówkach oświatowych, placówkach doskonalenia nauczycieli działających, na podstawie ustawy z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.);
- 4) zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich oraz rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych;
- 5) publicznych kolegiach pracowników służb społecznych.

Jeśli chodzi o szkolnictwo niepubliczne, to Karta Nauczyciela nie obowiązuje bądź też obowiązuje w ograniczonym zakresie. Karta składa się z 16 rozdziałów. Oprócz postanowień wstępnych, w treści ustawy poruszone zostały następujące zagadnienia: obowiązki nauczycieli; wymagania kwalifikacyjne nauczycieli; awans zawodowy nauczycieli; nawiązanie, zmiana i rozwiązanie stosunku pracy; warunki pracy i wynagrodzenie; nagrody i odznaczenia; uprawnienia socjalne i urlopy; finansowanie doskonalenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli; ochrona zdrowia; Dzień Edukacji Narodowej; odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli i wychowawców oraz uprawnienia emerytalne. Całość zamykają przepisy epizodyczne, przejściowe i końcowe.

Autorzy

WYJAŚNIENIE NIEKTÓRYCH POJĘĆ¹

akt normatywny – tekst zawierający sformułowane w języku prawnym i zapisane – w postaci przepisów – normy prawne. Normy te mają najczęściej charakter generalny i abstrakcyjny; niekiedy przez to pojęcie rozumie się także wszelkie teksty formułujące normy postępowania, wydawane przez podmioty, które mają kompetencje do działań prawotwórczych

akt prawotwórczy – akt wydany przez uprawniony podmiot publiczny na podstawie upoważnienia zawartego w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) lub innej ustawie, w formie przez ustawę przewidzianej, zawierający normy prawne o charakterze generalnym i abstrakcyjnym

aprobata – wyrażenie zgody na treść i sposób załatwienia sprawy

artykuł – jednostka redakcyjna tekstu prawnego – forma zapisu pojedynczych zdań w tekście prawnym. Budowę i nazewnictwo takich jednostek regulują zasady techniki prawodawczej. Zasady techniki prawodawczej ujęte są w załączniku do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 20.06.2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz.U. z 2016 r. poz. 283)

decyzja – proponowana wersja dokumentu wyrażająca zamknięte stanowisko w jakiejś sprawie (rozstrzygnięcie), będące wynikiem dokonania uprawnionego wyboru, zawierająca uzasadnienie

decyzja administracyjna – zewnętrzny akt administracyjny sporządzony na piśmie wydany w formie i w trybie określonych przepisami art. 107

---

¹ Zob. więcej *Wzory pism i dokumentów. Karta Nauczyciela i prawo pracy w oświacie*, red. K. Gawroński, L. Marciniak, Warszawa 2022.

ustawy z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 2000) lub innych ustaw regulujących sferę indywidualnych praw i obowiązków

delikt dyscyplinarny – przewinienie stanowiące podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej, najczęściej są to czyny karalne w rozumieniu prawa karnego oraz prawa o wykroczeniach, czyny uchybiające etyce zawodowej, względnie ustalonym zasadom pragmatyki zawodowej

dokument – akt mający znaczenie dowodu, ustanawiający uprawnienie lub stwierdzający prawdziwość określonych w nim zdarzeń bądź danych (odpis aktu stanu cywilnego, wyrok, orzeczenie, świadectwo itp.)

dyrektor – kierownik szkoły, organ szkoły, osoba kierująca szkołą, wypełniająca obowiązki pracodawcy

funkcjonariusz publiczny – osoba ze względu na pełnioną funkcję w administracji publicznej objęta szczególną ochroną prawną, definicja legalna tego pojęcia jest zgodna z art. 115 § 13 ustawy z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.)

hasło – w odniesieniu do wykazu akt – oznacza związane określenie zagadnienia, które wiąże się stale z tym samym symbolem liczbowym – istotne przy rozpatrywaniu danej sprawy

język prawny – język, w którym formułowane jest prawo, a więc język przepisów i norm prawnych; jest zawarty w tekstach prawnych – Konstytucji, ustawach, rozporządzeniach, aktach normatywnych

komisja dyscyplinarna – organ, przed którym toczy się postępowanie dyscyplinarne, uprawniony do zastosowania wobec nauczyciela jednej z kar dyscyplinarnych

kompetencje – (kwalifikacje personelu) w literaturze przedmiotu definicje są różnorodne, choć w każdej z nich powtarza się udział trzech podstawowych składników; kompetencje uznać można za zestawienie trzech głównych składowych, do których zalicza się wiedzę, umiejętności oraz kompetencje społeczne, w tym: odpowiedzialność. Kompetentny (organ państwa, człowiek) to ktoś uprawniony, upęnomocniony do wydawania decyzji, do działania, mający podstawy, kwalifikacje do wypowiedzania sądów i ocen

korespondencja – każde pismo wpływające do szkoły lub wysłane, w którym umieszczona jest treść dokumentu, pisma lub nośnik

- norma postępowania** – jednoznaczna wypowiedź pozaopisowa, która (według wzorcowej struktury słownej) określone podmiotowi w określonych okolicznościach wskazuje określony sposób postępowania
- norma prawna** – jest wypowiedzią w określonym języku wyznaczającą adresatowi normy określające sposób zachowania w określonych okolicznościach
- nośnik informatyczny** – płyta CD, taśma magnetyczna lub inny nośnik, na którym zapisano treść dokumentu w formie elektronicznej
- nośnik papierowy** – arkusz papieru zgodny z Polskimi Normami; na nim zapisana jest treść dokumentu
- nowelizacja** – częściowa zmiana obowiązującego aktu prawodawczego przez inny akt normatywny tej samej lub wyższej mocy prawnej, później wydany
- obwiniony** – nauczyciel, co do którego toczy się postępowanie dyscyplinarne; status taki uzyskuje w chwili doręczenia mu postanowienia o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego
- paragrafy** (bez bliższego określenia) – oznakowanie poszczególnych grup przepisów zawartych w akcie prawnym
- pieczęć** (bez bliższego określenia) – pieczęć, stemple lub ich wizerunki na nośniku elektronicznym, nagłówkowe, imienne, do podpisu itp.
- pieczęć (pieczęć) urzędowa** – pieczęć okrągła (najczęściej metalowa) z wizerunkiem orła pośrodku i z nazwą jednostki w otoku lub jej wizerunek na nośniku elektronicznym
- postępowanie dyscyplinarne** – szczególny tryb postępowania prowadzony w odniesieniu do określonych ustawowo grup zawodowych wiążący się z możliwością pociągnięcia tych osób do odpowiedzialności prawnej w związku z czynami popełnionymi w ramach wykonywanego zawodu lub pełnionej funkcji
- propozycja** – przykład wersji dokumentu sugerującego powszechnie stosowany sposób rozwiązania (rozstrzygnięcia) lub element procedury postępowania w danej kwestii przechowywany w dokumentacji sprawy w trakcie jej załatwiania
- przykład** – autorska wersja dokumentu o charakterze jednorazowym, którego treść rozstrzyga pewną kwestię – zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa

- referent** – nauczyciel lub pracownik administracji załatwiający merytorycznie daną sprawę i przechowujący dokumentację sprawy w trakcie jej załatwiania
- rejestr kancelaryjny** – zestawienie spraw jednorodnych w formie rzeczowo pokrewnych akt sprawy
- rzecznik dyscyplinarny** – osoba pełniąca funkcję oskarżycielską w postępowaniu dyscyplinarnym oraz prowadząca postępowanie wyjaśniające
- rzeczowy wykaz akt** – (jednolity) wykaz haseł rzeczowych oznaczonych symbolami klasyfikacyjnymi i kwalifikacją archiwalną akt
- sekretariat** – stanowisko pracy, do którego należy obsługa organizacyjna (szkoły)
- spis spraw** – formularz służący do chronologicznego rejestrowania spraw wpływających lub rozpoczętych w szkole
- sprawa** – zdarzenia lub stan faktyczny oraz podanie, pismo, dokument wymagający rozpatrzenia i podjęcia czynności służbowych
- sprawy** – cała dokumentacja (pisma, dokumenty, notatki w trakcie wykonywania czynności, formularze, plany, fotokopie, rysunki itp.) zawierająca dane, informacje, wnioski itp., które były, są lub mogą być istotne przy rozpatrywaniu danej sprawy
- teka** – **teczka aktowa (spraw)** – teczka wiązana, skoroszyt, segregator itp. służące do przechowywania jednorodnych lub rzeczowo pokrewnych akt sprawy ostatecznie załatwionych, objętych tą samą grupą akt ustaloną wykazem akt i stanowiącą przeważnie odrębną jednostkę archiwalną
- wzór** – krótki, niewypełniony dokument przygotowany przez prawodawcę, stanowiący najczęściej załącznik do danego aktu prawnego – głównie rozporządzenia
- wzór przykładowy** – autorska (często) opublikowana propozycja krótkiego dokumentu – najczęściej w formie decyzji, której treść jest spójna z sugerowaną w akcie prawnym i zgodna z jego przepisami
- załącznik** – każde pismo lub inny przedmiot odnoszący się do treści lub tworzący pod względem treści całość z pismem przewodnim (zszyte, sklejone z nim pisma, broszury, książki itp.), także uzupełniający część aktu prawnego, stanowiący bardziej szczegółowe rozwinięcie jego treści, tworzący z nim jednolitą całość

ZESTAWIENIE AKTÓW PRAWNYCH

Ustawy

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)

Ustawa z 18.01.1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1920)

Ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 2000)

Ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359)

Ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.)

Ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.)

Ustawa z 27.04.1972 r. – Karta Praw i Obowiązków Nauczyciela (Dz.U. Nr 16, poz. 114 ze zm.)

Ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2022 r. poz. 1510 ze zm.)

Ustawa z 26.01.1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2021 r. poz. 1762 ze zm.)

Ustawa z 16.09.1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 537 ze zm.)

Ustawa z 10.07.1985 r. o rocznych nagrodach z zakładowego funduszu nagród w państwowych jednostkach organizacyjnych nie będących przedsiębiorstwami państwowymi (Dz.U. Nr 32, poz. 141 ze zm.)

Ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r. poz. 559 ze zm.)

Ustawa z 20.07.1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy (Dz.U. Nr 54, poz. 310)

Ustawa z 23.05.1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 854)

Ustawa z 23.05.1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 123)

- Ustawa z 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1128 ze zm.)
- Ustawa z 7.09.1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2021 r. poz. 1915 ze zm.)
- Ustawa z 7.10.1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1668)
- Ustawa z 4.03.1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 2022 r. poz. 923)
- Ustawa z 14.06.1996 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 87, poz. 396)
- Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.)
- Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1375 ze zm.)
- Ustawa z 12.12.1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1872)
- Ustawa z 12.12.1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1872)
- Ustawa z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 504 ze zm.)
- Ustawa z 23.12.1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 2022 r. poz. 1533)
- Ustawa z 18.02.2000 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 19, poz. 239)
- Ustawa z 6.09.2001 r. o transporcie drogowym (Dz.U. z 2022 r. poz. 180 ze zm.)
- Ustawa z 10.10.2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. z 2020 r. poz. 2207)
- Ustawa z 30.10.2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1205 ze zm.)
- Ustawa z 13.03.2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz.U. z 2018 r. poz. 1969 ze zm.)
- Ustawa z 14.11.2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2003 r. Nr 213, poz. 2081)
- Ustawa z 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.)
- Ustawa z 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2022 r. poz. 690)
- Ustawa z 27.07.2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2017 r. poz. 2183 ze zm.)

- Ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1125)
- Ustawa z 11.04.2007 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 80, poz. 542)
- Ustawa z 21.11.2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 530)
- Ustawa z 21.11.2008 r. o służbie cywilnej (Dz.U. z 2022 r. poz. 1691)
- Ustawa z 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1340 ze zm.)
- Ustawa z 23.01.2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. z 2022 r. poz. 135 ze zm.)
- Ustawa z 2.04.2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. z 2022 r. poz. 465)
- Ustawa z 9.06.2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447 ze zm.)
- Ustawa z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe (Dz.U. z 2022 r. poz. 896)
- Ustawa z 20.02.2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 357)
- Ustawa z 24.07.2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2232 ze zm.)
- Ustawa z 18.03.2016 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 668)
- Ustawa z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.)
- Ustawa z 14.12.2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60)
- Ustawa z 27.10.2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1930 ze zm.)
- Ustawa z 20.07.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 r. poz. 574 ze zm.)
- Ustawa z 22.11.2018 r. o zmianie ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2245)
- Ustawa z 13.06.2019 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r. poz. 1287)
- Ustawa z 19.11.2020 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 4)
- Ustawa budżetowa na rok 2022 z 17.12.2021 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 270)
- Ustawa z 17.12.2021 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2022 (Dz.U. poz. 2445)

Ustawa z 11.03.2022 r. o obronie Ojczyzny (Dz.U. poz. 655 ze zm.)

Ustawa z 24.03.2022 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. poz. 935)

Ustawa z 9.06.2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz.U. poz. 1700)

Ustawa z 5.08.2022 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1730)

Rozporządzenia

Rozporządzenie Rady Ministrów z 30.12.1981 r. w sprawie szczególnych przywilejów dla pracowników górnictwa – Karta Górnika (Dz.U. z 1982 r. Nr 2, poz. 13 ze zm.)

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 15.05.1996 r. w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy (Dz.U. z 2014 r. poz. 1632)

Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 30.05.1996 r. w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy (Dz.U. z 2016 r. poz. 2067 ze zm.)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 22.01.1998 r. w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego (Dz.U. Nr 15, poz. 64)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 12.04.1998 r. w sprawie wykazu trudnych i uciążliwych warunków pracy oraz szczegółowych zasad wypłacania nauczycielom dodatku z tytułu pracy w tych warunkach (Dz.U. Nr 58, poz. 368)

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 1949 ze zm.)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11.05.2000 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, sposobu obliczania wysokości stawki wynagrodzenia zasadniczego za jedną godzinę przeliczeniową, wykazu stanowisk oraz dodatkowych zadań i zajęć uprawniających do dodatku funkcyjnego, ogólnych warunków przyznawania dodatku motywacyjnego, wykazu trudnych i uciążliwych warunków pracy stanowiących podstawę przyznania dodatku za warunki pracy oraz szczególnych przypadków zaliczania okresów zatrudnienia i innych okresów uprawniających do dodatku za wysługę lat (Dz.U. Nr 39, poz. 455 ze zm.)

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 19.12.2000 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania nauczycielom urlopów dla dalszego kształcenia się, dla celów naukowych, artystycznych, oświatowych i z innych ważnych przyczyn oraz ulg i świadczeń związanych z tym kształceniem, a także organów uprawnionych do ich udzielania (Dz.U. z 2001 r. Nr 1, poz. 5)
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 12.03.2001 r. w sprawie określenia podstawowych warunków niezbędnych do realizacji przez szkoły artystyczne zadań statutowych i programów oraz realizacji przez nauczycieli tych szkół zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (Dz.U. Nr 26, poz. 290)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 17.05.2001 r. w sprawie realizowania przez nauczycieli tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć wychowawczych w porze nocnej (Dz.U. Nr 52, poz. 550)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 26.06.2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli (Dz.U. z 2020 r. poz. 1455)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 30.10.2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających nauczyciela do nagrody jubileuszowej oraz szczegółowych zasad jej obliczania i wypłacania (Dz.U. Nr 128, poz. 1418)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 1.02.2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz.U. Nr 17, poz. 162 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 25.03.2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz.U. Nr 27, poz. 271 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 18.04.2002 r. w sprawie organizacji roku szkolnego (Dz.U. Nr 46, poz. 432 ze zm.)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 30.04.2002 r. w sprawie wysokości i warunków wypłacania świadczeń urzędnikom państwowym przeniesionym do pracy w innej miejscowości (Dz.U. Nr 66, poz. 597)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 15.07.2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz.U. z 2021 r. poz. 857)

- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 26.08.2004 r. w sprawie organizacji roku szkolnego w szkołach w zakładach poprawczych i w schroniskach dla nieletnich (Dz.U. Nr 188, poz. 1947)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31.01.2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (Dz.U. z 2014 r. poz. 416 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 29.09.2006 r. w sprawie wzoru oraz trybu wystawiania legitymacji służbowej nauczyciela (Dz.U. Nr 189, poz. 1393)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 3.04.2009 r. w sprawie dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw dla nauczycieli zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez organy administracji rządowej (Dz.U. Nr 60, poz. 494 ze zm.)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 30.06.2009 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1836)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 10.08.2009 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania nagród dla nauczycieli (Dz.U. Nr 131, poz. 1078 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 13.01.2010 r. w sprawie sposobu opracowywania sprawozdania z wysokości średnich wynagrodzeń nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego w szkołach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1303)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 17.12.2010 r. w sprawie podstawowych warunków niezbędnych do realizacji przez szkoły i nauczycieli zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz programów nauczania (Dz.U. z 2011 r. Nr 6, poz. 23)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29.01.2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. poz. 167)
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.06.2014 r. w sprawie opłat za wydanie informacji z Krajowego Rejestru Karnego (Dz.U. poz. 861 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 26.03.2015 r. w sprawie dodatków do wynagrodzenia zasadniczego dla nauczycieli mianowanych

- i dyplomowanych zatrudnionych na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, okręgowych komisjach egzaminacyjnych i publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli prowadzonych przez organy administracji rządowej (Dz.U. poz. 454)
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 7.07.2015 r. w sprawie udzielania informacji o osobach oraz o podmiotach zbiorowych na podstawie danych zgromadzonych w Krajowym Rejestrze Karnym (Dz.U. poz. 1025 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 8.12.2015 r. w sprawie wniosków dotyczących uprawnień pracowników związanych z rodzicielstwem oraz dokumentów dołączanych do takich wniosków (Dz.U. poz. 2243)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 25.05.2016 r. w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec nauczycieli oraz wznawiania postępowania dyscyplinarnego (Dz.U. poz. 741)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 26.08.2016 r. w sprawie wzoru formularza wniosku o udzielenie informacji z centralnego rejestru orzeczeń dyscyplinarnych (Dz.U. poz. 1378)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9.12.2016 r. w sprawie sposobu ustalania wysokości wynagrodzenia przewodniczących komisji dyscyplinarnych i ich zastępców, przewodniczących składów orzekających oraz rzeczników dyscyplinarnych i ich zastępców, a także wysokości wynagrodzenia obrońcy z urzędu (Dz.U. poz. 2040)
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 22.12.2016 r. w sprawie dodatków, wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw oraz innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy dla nauczycieli zatrudnionych w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich oraz szkołach przy zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. poz. 2264 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Budownictwa z 20.04.2017 r. w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz.U. poz. 810)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 1.08.2017 r. w sprawie szczególnych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz.U. z 2020 r. poz. 1289 ze zm.)

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11.08.2017 r. w sprawie organizacji roku szkolnego (Dz.U. poz. 1603)
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 10.12.2018 r. w sprawie dokumentacji pracowniczej (Dz.U. poz. 2369)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 28.02.2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz.U. poz. 502)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9.08.2019 r. w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą (Dz.U. poz. 1652 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 13.08.2019 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli zatrudnionych w szkołach polskich oraz w publicznych szkołach i zespołach szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urządach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 1599)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23.08.2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe (Dz.U. poz. 1653)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 22.07.2022 r. w sprawie wykazu zajęć prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz przez nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz nauczycieli: pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych (Dz.U. poz. 1610)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Nauki z 25.08.2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli (Dz.U. poz. 1822)
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 31.08.2022 r. w sprawie funkcjonowania okręgowych ośrodków wychowawczych, zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz.U. poz. 1897)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z 6.09.2022 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz.U. poz. 1914)
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 5.10.2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli szkół artystycznych (Dz. U. poz. 2076)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli za granicą – projekt

WYKAZ SKRÓTÓW

Ustawy

- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.)
- k.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.)
- KN – ustawa z 26.01.1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2021 r. poz. 1762 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.p. – ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2022 r. poz. 1510 ze zm.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 2000)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.)
- k.p.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 1375)
- k.r.o. – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359)
- nowela z 14.06.1996 r. – ustawa z 14.06.1996 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 87, poz. 396)
- nowela z 24.07.1998 r. – ustawa z 24.07.1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji

- publicznej – w związku z reformą ustrojową państwa (Dz.U. Nr 106, poz. 668 ze zm.)
- nowela z 18.02.2000 r. – ustawa z 18.02.2000 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 19, poz. 239 ze zm.)
- nowela z 23.08.2001 r. – ustawa z 23.08.2001 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy – Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 111, poz. 1194 ze zm.)
- nowela z 14.11.2003 r. – ustawa z 14.11.2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 213, poz. 2081)
- nowela z 15.07.2004 r. – ustawa z 15.07.2004 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 179, poz. 1845)
- nowela z 17.12.2004 r. – ustawa z 17.12.2004 r. o zmianie ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2005 r. Nr 10, poz. 71)
- nowela z 21.11.2008 r. – ustawa z 21.11.2008 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2009 r. Nr 1, poz. 1)
- nowela z 20.02.2015 r. – ustawa z 20.02.2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 357 ze zm.)
- nowela z 5.08.2015 r. – ustawa z 5.08.2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów (Dz.U. z 2018 r. poz. 708 ze zm.)
- nowela z 18.03.2016 r. – ustawa z 18.03.2016 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 668)
- nowela z 24.03.2022 r. – ustawa z 24.03.2022 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. poz. 935)
- nowela z 5.08.2022 r. – ustawa z 5.08.2022 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1730)

-
- p.p.s.a. – ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2022 r. poz. 329 ze zm.)
- pr. ośw. – ustawa z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.)
- p.w.p.o. – ustawa z 14.12.2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 60 ze zm.)
- u.d.i.p. – ustawa z 8.09.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 902)
- u.d.w.r. – ustawy z 12.12.1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1872)
- u.e.r. – ustawa z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 504)
- u.f.z.o. – ustawa z 27.10.2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1930 ze zm.)
- u.r.s.z. – ustawa z 23.05.1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 123)
- u.s.g. – ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r. poz. 559 ze zm.)
- u.s.o. – ustawa z 7.09.1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2021 r. poz. 1915 ze zm.)
- u.s.z.r. – ustawa z 13.03.2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz.U. z 2018 r. poz. 1969 ze zm.)
- u.z.z. – ustawa z 23.05.1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 854)

Rozporządzenia

- r.o.p.n. – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Nauki z 25.08.2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli (Dz.U. poz. 1822)

- r.s.k.n. – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 1.08.2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz.U. z 2020 r. poz. 1289 ze zm.)
- r.s.w.m.s. – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31.01.2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (Dz.U. z 2014 r. poz. 416 ze zm.)
- r.s.z.u.o. – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 30.10.2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających nauczyciela do nagrody jubileuszowej oraz szczegółowych zasad jej obliczania i wypłacania (Dz.U. Nr 128, poz. 1418)
- r.u.s.a. – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 6.09.2022 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz.U. poz. 1914)

Czasopisma i oficjalne publikatory

- Biul. SN – Biuletyn Informacyjny Sądu Najwyższego
- Dz.Urz. Doln. – Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego
- Dz.Urz. Lubel. – Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego
- Dz.Urz. Łódzk. – Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego
- Dz.Urz. Małop. – Dziennik Urzędowy Województwa Małopolskiego
- Dz.Urz. MEN – Dziennik Urzędowy Ministra Edukacji Narodowej
- Dz.Urz. MOiW – Dziennik Urzędowy Ministra Oświaty i Wychowania
- Dz.Urz. Podk. – Dziennik Urzędowy Województwa Podkarpackiego
- Dz.Urz. Podl. – Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego
- Dz.Urz. Pomor. – Dziennik Urzędowy Województwa Pomorskiego
- Dz.Urz. Śląsk. – Dziennik Urzędowy Województwa Śląskiego
- Dz.Urz. Warm. – Dziennik Urzędowy Województwa Warmińskiego-Mazurskiego

---

Dz.Urz. Wielk.	– Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego
Dz.Urz. Zachodn.	– Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego
Mon. Pr. Pr.	– Monitor Prawa Pracy
ONSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
ONSAiWSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, seria A
OwSS	– Orzecznictwo w Sprawach Samorządowych
PiZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne
Pr. Pracy	– Prawo Pracy
Prok. i Pr.-wkł.	– Prokuratura i Prawo – wkładka
Sł. Prac.	– Służba Pracownicza

Inne

NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
RIO	– regionalna izba obrachunkowa
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
TK	– Trybunał Konstytucyjny
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny

USTAWA

z dnia 26 stycznia 1982 r.

Karta Nauczyciela

(tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1762; zm.: Dz.U. z 2022 r. poz. 935, poz. 1116, poz. 1700, poz. 1730)

Mając na względzie doniosłą rolę oświaty i wychowania w Rzeczypospolitej Polskiej, pragnąc dać wyraz szczególnej randze społecznej zawodu nauczyciela zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami, otwierając niniejszą ustawą drogę do dalszych uregulowań prawnych systemu edukacji narodowej, stanowi się, co następuje:

Preambuła to najczęściej wstęp do aktu prawnego podkreślający jego doniosłość, opisujący okoliczności jego wydania oraz określający cele, jakim powinien on służyć. Preambuła (dziś rzadziej stosowana przez ustawodawcę) jest umieszczana na początku aktu prawnego o szczególnym charakterze.

Na temat jej znaczenia w akcie prawnym występują w literaturze przedmiotu najczęściej dwa poglądy:

- 1) odmawiający preambule jakiegokolwiek znaczenia prawnego oraz
- 2) uznający, że preambuła jest istotną częścią aktu normatywnego i powinna być brana pod uwagę przy wykładni prawa. Do tego poglądu przychyliła się większość prawników oraz Trybunał Konstytucyjny,

stwierdzając, że co prawda preambuła sama w sobie nie rodzi skutków prawnych dla adresatów aktu normatywnego, co jednak nie oznacza, że jest pozbawiona znaczenia normatywnego (wyrok TK z 11.05.2007 r., K 2/07, OTK-A 2007/5, poz. 48)¹.

Preambuła może mieć określone znaczenie prawne – przede wszystkim w zakresie interpretacji przepisów aktu normatywnego, które poprzedza. Zakres uwzględnienia jej treści w procesie wykładni powinien być ustalany każdorazowo przez organ stosujący prawo. Nie można formułować kategoriycznych zasad wskazujących, kiedy i w jakim zakresie preambuła może oddziaływać na rozumienie norm prawnych. W preambule Karty Nauczyciela podkreślono regulującą rolę prawa i obowiązki nauczycieli, które są konsekwencją szczególnego charakteru pracy nauczycieli i funkcjonowania systemu oświaty w Polsce².

---

¹ J. Królikowski, *Preambuła nie tak całkiem bez znaczenia*, „Rzeczpospolita” z 28.03.2008 r., <http://www.rp.pl/artukul/112699.html?p=2> (dostęp: 10.04.2022 r.).

² J. Królikowski, *Preambuła...*

ROZDZIAŁ 1

Postanowienia wstępne

Art. 1. [Zakres podmiotowy ustawy]

1. Ustawie podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w:

- 1) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082), z zastrzeżeniem ust. 2 pkt 1a, 1b oraz pkt 2 lit. a;
- 2) okręgowych ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich działających na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. poz. 1700);
- 3) (uchylony)
- 4) publicznych kolegiach pracowników służb społecznych.

1a. (uchylony)

2. Ustawie podlegają również, w zakresie określonym ustawą:

- 1) nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w:
  - a) urzędach organów administracji rządowej,
  - b) kuratoriach oświaty,
  - c) specjalistycznej jednostce nadzoru,
  - d) Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych,

- e) organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad okręgowymi ośrodkami wychowawczymi, zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych;
- 1a) nauczyciele zatrudnieni w szkołach polskich, o których mowa w art. 4 pkt 29d ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, oraz w publicznych szkołach i zespołach szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 1b) nauczyciele zatrudnieni w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych, oraz publicznej placówce doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych o zasięgu ogólnokrajowym, o których mowa odpowiednio w art. 8 ust. 5 pkt 1 lit. b, ust. 6 i ust. 7 pkt 2 i ust. 14 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe;
- 1c) nauczyciele skierowani przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do pracy w szkołach działających na podstawie Konwencji o Statucie Szkół Europejskich, sporządzonej w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1994 r. (Dz. U. z 2005 r. poz. 10), zwanych dalej „szkołami europejskimi
- 1d) nauczyciele szkół za granicą;
  - 2) nauczyciele zatrudnieni w:
    - a) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego,
    - b) przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz szkołach niepublicznych i niepublicznych szkołach artystycznych o uprawnieniach publicznych szkół artystycznych,
    - c) publicznych innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego;

- 3) nauczyciele urlopowani na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 263);
  - 4) pracownicy zatrudnieni u pracodawców niewymienionych w ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1–3, pełniący funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kierowników praktycznej nauki zawodu, posiadający kwalifikacje określone dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą w wymiarze przewidzianym dla tych nauczycieli;
  - 5) pracownicy zatrudnieni w Ochotniczych Hufcach Pracy na stanowiskach wychowawców, pedagogów oraz na stanowiskach kierowniczych, posiadający kwalifikacje, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1, wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą co najmniej w połowie obowiązującego ich czasu pracy.
1. Treść przepisów art. 1 ustawy dotyczy zakresu podmiotowego ustawy³ i wskazuje, kto podlega jej przepisom, oraz zawiera charakterystykę przedmiotową dotyczącą zatrudnienia nauczyciela i wyjątki pod tym względem – warunkującą podleganie przepisom ustawy. Mówiąc wprost – określa, kto jest nauczycielem w rozumieniu Karty Nauczyciela. Przywołane przepisy odnoszą się wprost do pracowników pedagogicznych zatrudnionych w wymienionych jednostkach (szkołach i placówkach), które zostały wskazane w przepisach ustaw wymienionych w art. 1. Jednak w wyniku zmian wprowadzonych kolejnymi ustawami zmieniającymi Kartę Nauczyciela jej przepisy nie dotyczą pracowników pedagogicznych zatrudnionych dotychczas w rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych. Z dniem wejścia w życie ustawy z 5.08.2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów (Dz.U. z 2018 r. poz. 708) wygasły posiadane przez nich uprawnienia wynikające z przepisów Karty Nauczyciela, jednak wyjątkowo i częściowo uprawnieniami objęci są emeryci i renciści, o których mowa w art. 53 ust. 2 i 3a oraz art. 72 ust. 4 KN⁴.

³ Tytuły przedstawiają skrócone wersje nazw przedmiotu artykułów – według A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela. Komentarz*, Warszawa 2018.

⁴ A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela...*, 2018, s. 25.

Wygasły również uprawnienia pracowników publicznych placówek opiekuńczo-wychowawczych i ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, działających na podstawie przepisów ustawy z 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.).

Kolejna grupa pracowników objętych tylko niektórymi przepisami Karty Nauczyciela została określona w art. 91a oraz 91b KN. Są to osoby zatrudnione w jednostkach wymienionych w art. 1 ust. 2 KN. Należą do nich nauczyciele posiadający stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego i dyplomowanego (posiadający wysokie kwalifikacje pedagogiczne) oraz – posiadający dodatkowe kwalifikacje – zatrudnieni na stanowiskach związanych ze sprawowaniem nadzoru pedagogicznego w:

- 1) Ministerstwie Edukacji i Nauki (poprzednio: Ministerstwie Edukacji Narodowej) oraz Ośrodku Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą;
- 2) Ministerstwie Sprawiedliwości oraz Centralnym Zarządzie Służby Więziennej;
- 3) Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Centrum Edukacji Artystycznej;
- 4) Ministerstwie Inwestycji i Rozwoju (obecnie: Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej);
- 5) Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- 6) Ministerstwie Klimatu i Środowiska (poprzednio: Ministerstwie Ochrony Środowiska);
- 7) Ministerstwie Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej;
- 8) kuratoriach oświaty (łącznie z kuratorem oświaty).

Wykaz stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych w wymienionych urządach określają przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 25.08.2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. z 2020 r. poz. 1551 ze zm.).

2. Ważną zmianą przepisów jest poszerzenie zakresu podmiotowego Karty Nauczyciela o nauczycieli zatrudnionych w publicznych i niepublicznych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne. Do wspomnianej grupy nauczycieli mają zastosowanie przepisy

wymienione w art. 91b ust. 2 pkt 4 KN. Warto przypomnieć, że nauczyciele tej grupy zawodowej zatrudnieni w tych formach – prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego – podlegają w pełni przepisom Karty ze względu na to, że uprawnienia takie mają nauczyciele zatrudnieni w samorządowych przedszkolach i szkołach podstawowych.

3. Wszelkie zmiany dotyczące podmiotów objętych Kartą Nauczyciela, które wprowadzane były przepisami ustaw zmieniających w latach 2000–2018, zostały zinterpretowane szerzej w poprzednim komentarzu do Karty Nauczyciela⁵.
4. Przepisy art. 1 KN dotyczą tylko nauczycieli zatrudnionych, pozostających w zatrudnieniu (z którymi stosunek pracy został nawiązany z zastosowaniem przepisów tejże ustawy określonych w art. 10 KN i in.).

Przepisy KN nie dotyczą nauczycieli zatrudnionych na podstawie **umowy cywilnoprawnej**. Podstawę takiej wykładni stanowi uchwała Sądu Najwyższego z 20.09.1994 r., I PZP 37/94, OSNP 1995/7, poz. 86, w której wyrażony został pogląd, że „dopuszczalne jest zatrudnienie nauczyciela w szkole niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej na podstawie umowy cywilnoprawnej”. Do powyższej kwestii SN powrócił m.in. w wyroku z 18.07.2012 r., I UK 90/12, LEX nr 1232232, w którym podkreślił, że dopuszczalne jest także wykonywanie tych samych obowiązków (np. przez nauczycieli szkoły niepublicznej) zarówno w ramach zatrudnienia pracowniczego, jak i cywilnoprawnego, o ile nie sprzeciwiają się temu inne okoliczności (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 300 k.p.). Zdecydować o podstawie zatrudnienia mogą strony umowy. Wynika z tego, że wola stron może zmienić podstawę zatrudnienia z umowy o pracę na umowę cywilnoprawną. W uzupełnieniu takiej wykładni można przywołać pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z 30.05.2001 r., I PKN 429/00, OSNP 2003/7, poz. 174, w którym uznał, że „Zatrudnienie nauczyciela w niepublicznej szkole [...] [w tym przypadku – niepublicznej szkole artystycznej – przyp. aut.] może być wykonywane na podstawie

---

⁵ A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela. Komentarz*, Warszawa 2014, 2016 i 2018.

umowy cywilnoprawnej”. Sąd Najwyższy, oceniając stosunek prawny łączący nauczyciela ze szkołą jako jego pracodawcą, zwrócił uwagę, że w zawartej między szkołą a nauczycielem umowie nie występowało „podporządkowanie typu pracowniczego związane z obowiązkiem wykonywania bieżących poleceń wydawanych w imieniu pracodawcy, ewentualnie z odpowiedzialnością porządkową pracownika”. Sąd Najwyższy uznał, że „łącząca strony umowa była w istocie umową o dzieło. Przedmiotem umowy o dzieło może być osiągnięcie rezultatu niematerialnego, nieucieleśnionego, a za taki uznaje się przygotowanie i wygłoszenie cyklu specjalistycznych wykładów [również: przeprowadzenie zajęć, ćwiczeń, badań, analiz, opracowań, publikacji itp. – przyp. aut.]”. Sąd Najwyższy w przywołanym wyroku przypomniał, że za **pracodawcę zatrudniającego nauczyciela powinna być uważana szkoła niepubliczna jako jednostka organizacyjna w rozumieniu art. 3 k.p., a nie osoba będąca jej założycielem**⁶.

5. Komentując przepisy art. 1 KN, należy podkreślić znaczenie orzeczenia Sądu Najwyższego dla rozstrzygnięcia kwestii wykonywania przez nauczyciela pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej. Sąd ten uznał bowiem ogólne reguły odróżniania umowy o pracę od umowy cywilnoprawnej. W przedmiocie sprawy kluczowe znaczenie mają przepisy art. 22 § 1¹ k.p. dotyczące zawierania umów cywilnoprawnych z nauczycielami szkół i placówek niepublicznych. Wydaje się to możliwe tylko wtedy, gdy umowa nie spełnia warunków wskazanych w wymienionym przepisie Kodeksu pracy (wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę). **Podstawą uznania możliwości wykonywania przez nauczyciela pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej jest to, że nauczyciel nie wykonuje pracy bezpośrednio na rzecz pracodawcy, lecz pośrednio, i nie wykonuje pracy pod kierownictwem pracodawcy, a zakres zadańownika z określonego prawem zewnętrznym planu, programu kształcenia i wymagań kwalifikacyjnych pracownika.**

---

⁶ A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela...*, 2018, s. 30.

6. Z dniem wejścia w życie przepisów art. 10a KN uregulowane zostały kwestie sposobu zatrudniania nauczycieli publicznych przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół i placówek prowadzonych na podstawie zezwolenia przez osoby fizyczne i osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, a także nauczycieli przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, placówek oraz szkół niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych. Praktycznie oznacza to, że nie tylko nauczyciele nowo zatrudniani, ale również nauczyciele wykonujący pracę w tych szkołach i placówkach na podstawie umów cywilnoprawnych będą mogli świadczyć pracę tylko na podstawie zawartej umowy o pracę. Pracodawca ma taki obowiązek, a nauczyciel ma prawo wystąpić na drodze powództwa i dochodzić przed sądem pracy ustalenia istnienia właściwie nawiązanego stosunku pracy.
7. Przepisom Karty Nauczyciela podlegają nauczyciele szkół i placówek samorządowych. Nie stosuje się zatem do nich przepisów ustawy z 21.11.2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 530), co wynika jednoznacznie z art. 3 tej ustawy stanowiącego, że jej przepisów nie stosuje się do pracowników jednostek samorządowych, których status prawny określają odrębne przepisy.

W konsekwencji do nauczycieli nie stosuje się również ustanowionego w art. 26 ustawy o pracownikach samorządowych zakazu zatrudniania małżonka u pracodawców samorządowych oraz osób spokrewnionych ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia lub powinowactwa pierwszego stopnia. Dopuszczalne jest zatem zatrudnianie nauczyciela w szkole (placówce), w której jego małżonek pozostaje na stanowisku dyrektora⁷.

8. Szczególną grupą objętą przepisami Karty Nauczyciela są nauczyciele zatrudnieni w administracji rządowej na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych. Konsekwentnie do tego rodzaju wymagań i uprawnień w kolejnych ustawach zmieniających (z 23.08.2001 r.)

---

⁷ Więcej komentarzy w: A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela...*, 2018, s. 35.

wprowadzono również przepisy określające skład komisji kwalifikacyjnych dla nauczycieli – urzędników oraz zasady powoływania nauczycieli ubiegających się o stopień nauczyciela mianowanego i dyplomowanego (art. 9g ust. 6 i 7 KN).

9. Zakres stosowania przepisów Karty Nauczyciela do nauczycieli szkół polskich za granicą określa art. 91a ust. 4. Jego aktualne brzmienie wskazuje precyzyjnie, którym przepisom podlegają ci nauczyciele, ustalając ich status prawny, również w kwestii określania zasad ich wynagradzania przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania – na podstawie odrębnej delegacji ustawowej⁸.
10. Uznawanie pracy za pracę nauczycielską jest podstawą objęcia osób ją wykonujących przepisami Karty Nauczyciela. Sąd Najwyższy w wyroku z 31.05.2006 r., I UK 319/05, Pr. Pracy 2006/9, s. 28, postanowił, że „W obecnym stanie prawnym żadna inna praca – poza pracą objętą przepisami art. 1 w zw. z art. 3 pkt 1 Karty Nauczyciela – nie jest uznawana za pracę nauczycielską”. Postanowienie to ma swoje potwierdzenie w wielu kolejnych wyrokach sądów administracyjnych, np. Sąd Administracyjny w Łodzi w wyroku z 26.04.2013 r., III AUa 1386/12, LEX nr 1335672, potwierdził, że jako praca nauczyciela w rozumieniu Karty Nauczyciela nie może na przykład być kwalifikowana praca instruktora tańca wykonywana w ramach stosunku pracy ze spółdzielnią mieszkaniową.
11. Często przedmiotem rozstrzygnięcia bywa kwestia objęcia zakresem podmiotowym Karty Nauczyciela nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych czynnych zawodowo. Wynika to z treści art. 1 ust. 1 KN, zgodnie z którą jej regulacjom podlegają osoby zatrudnione w placówkach wymienionych w pkt 1, 2 i 3 tego przepisu. Dlatego też „Okoliczność braku spełniania przesłanki bycia czynnym zawodowo nauczycielem eliminuje kandydata do awansu [zawodowego – przyp. aut.]

---

⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 13.08.2019 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli zatrudnionych w szkołach polskich oraz w publicznych szkołach i zespołach szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 1599).

z możliwości jego otrzymania i jest to niezależne od tego, czy spełnia on dalsze, szczegółowe kryteria umożliwiające otrzymanie awansu” (wyrok WSA w Warszawie z 16.02.2010 r., II SA/Wa 1730/09, LEX nr 592550).

12. Istotne na gruncie oświatowego prawa pracy jest zjawisko stopniowego poszerzania obszaru regulacji dopuszczających zatrudnianie w szkołach – do prowadzenia zajęć – osób niebędących nauczycielami. Unormowania te, mimo ich pragmatycznego charakteru, nie były lokowane wśród przepisów Karty Nauczyciela, ale w ustawie z 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.). Tego rodzaju przepisy zawiera art. 15 ust. 1–6 pr. ośw. Status pracowniczy tak zatrudnianych osób jest specyficzny, są one bowiem zatrudniane na podstawie Kodeksu pracy, ale przepisy szczególnie nakazują stosowanie do nich niektórych, wyraźnie wskazanych, przepisów Karty Nauczyciela. Artykuł 15 ust. 1–6 pr. ośw. – w uzasadnionych przypadkach – pozwala na zatrudnienie w szkole, za zgodą kuratora oświaty, a w przypadku szkoły artystycznej – ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, osoby niebędącej nauczycielem, posiadającej przygotowanie uznane przez dyrektora za odpowiednie do prowadzenia danych zajęć, przy spełnieniu warunków określonych przepisami art. 10 ust. 5 pkt 3 i 4 KN. Wówczas wymieniona osoba jest zatrudniana przez dyrektora na zasadach określonych w Kodeksie pracy, stosuje się jednak do niej przepisy art. 42 KN dotyczące tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycieli.
13. W celu realizacji zajęć programowych finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, prowadzonych bezpośrednio z uczniami i wychowankami albo na ich rzecz, w szkole i placówce publicznej może być zatrudniony nauczyciel, który nie realizuje obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, posiadający kwalifikacje określone przepisami art. 9 ust. 2 i 3 KN oraz spełniający warunki wskazane w art. 10 ust. 5 pkt 2–4a KN. Nauczyciela tego, po przedstawieniu dyrektorowi informacji z Krajowego Rejestru Sądowego o niekaralności, zatrudnia się na zasadach określonych w Kodeksie pracy, z tym że za każdą godzinę prowadzenia zajęć przysługuje mu wynagrodzenie nie wyższe niż wynagrodzenie za jedną godzinę prowadzenia zajęć ustalone w sposób wskazany w art. 35 KN dla nauczyciela

dplomowanego posiadającego wykształcenie wyższe magisterskie i realizującego tygodniowy obowiązkowy wymiar zajęć określony w art. 42 ust. 3 w tabeli lp. 3 KN⁹.

Art. 2. [Wyłączenie podmiotowe]

Przepisów ustawy nie stosuje się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariuszy Policji i pożarnictwa:

- 1) zajmujących stanowiska nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych wojskowych i prowadzonych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz organy podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych lub przez niego nadzorowane;**
- 2) wyznaczonych do wykonywania zadań poza wojskiem oraz służbami podległymi lub nadzorowanymi przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, na stanowiskach wymienionych w art. 1.**

Artykuł 2 KN wskazuje, do których podmiotów zajmujących stanowiska nauczycieli i innych pracowników pedagogicznych w szkołach i placówkach nie stosuje się przepisów ustawy ze względu na specyfikę ich obszaru działalności. Wymienione są wprost osoby, które nie podlegają przepisom ustawy mimo wykonywania zadań pedagogicznych, np. pełniące służbę wojskową, w Policji i pożarnictwie.

Art. 3. [Definicje podstawowe, czyli słowniczek]

Ilekróć w ustawie jest mowa o:

- 1) nauczycielach bez bliższego określenia – rozumie się przez to nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach wymienionych w art. 1 ust. 1;**
- 1a) nauczycielach szkół za granicą – rozumie się przez to nauczycieli języka polskiego, historii, geografii oraz innych przedmiotów**

⁹ Rozwiązanie takie zostało również uwzględnione w przepisach art. 16 pr. ośw.

- nauczanych w języku polskim w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw lub nauczanych w innych formach prowadzonych przez organizacje społeczne zarejestrowane za granicą;
- 2) szkołach bez bliższego określenia – rozumie się przez to przedszkola, szkoły i placówki oraz inne jednostki organizacyjne wymienione w art. 1 ust. 1, a także odpowiednio ich zespoły;
  - 2a) szkołach za granicą – rozumie się przez to szkoły funkcjonujące w systemach oświaty innych państw oraz inne formy nauczania prowadzone przez organizacje społeczne zarejestrowane za granicą;
  - 2b) szkołach artystycznych bez bliższego określenia – rozumie się przez to szkoły artystyczne i placówki artystyczne;
  - 3–3a) (uchylone)
  - 3b) prowadzeniu zajęć w szkole za granicą – rozumie się przez to prowadzenie przez nauczyciela szkoły za granicą zajęć z języka polskiego, historii, geografii oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw lub nauczanych w innych formach przez organizacje społeczne zarejestrowane za granicą;
  - 4) związkach zawodowych – rozumie się przez to związek zawodowy, którego członkiem jest nauczyciel, a jeżeli nauczyciel nie jest członkiem żadnego związku, to związek zawodowy zrzeszający nauczycieli wskazany przez nauczyciela;
  - 5) ustawie – Prawo oświatowe – rozumie się ustawę, o której mowa w art. 1 ust. 1 pkt 1;
  - 6) stopniu naukowym – rozumie się przez to stopień naukowy lub stopień w zakresie sztuki, o których mowa w art. 177 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.);
  - 7) szkoleniu branżowym – rozumie się przez to obowiązkową formę doskonalenia zawodowego nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych i nauczycieli praktycznej nauki zawodu w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe w rozumieniu art. 4 pkt 28a lit. a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, oraz placówkach i centrach, o których mowa w art. 2

pkt 4 tej ustawy, mającą na celu doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych potrzebnych do wykonywania pracy i realizowaną odpowiednio u pracodawców lub w indywidualnych gospodarstwach rolnych, których działalność jest związana z nauczaniem zawodem.

W celu zdefiniowania kluczowych pojęć i określenia ich znaczenia – w kontekście przepisów ustawy – prawodawca określił zakres ich rozumienia i stosowania.

Definicja prawna nauczyciela zawarta w pkt 1 komentowanego przepisu jest szczególnie ważna ze względu na odniesienie do obowiązku zatrudnienia w szkole i placówce. Istotę sformułowania tej definicji uznał w praktyce WSA w Warszawie w wyroku z 16.02.2010 r., II SA/Wa 1730/09, podkreślając, że nie jest nauczycielem w rozumieniu przepisów ustawy ta osoba, która pomimo posiadania kwalifikacji nauczycielskich nie jest zatrudniona w szkole i placówce. Istotnymi elementami tej definicji są:

- zatrudnienie w szkole, placówce lub innej jednostce wymienionej w art. 1 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 2 KN;
- wymiar tego zatrudnienia – nie niższy niż połowa obowiązkowego wymiaru zajęć;
- obowiązek realizacji zatrudnienia zgodnie z zasadami obowiązującymi przy ubieganiu się o wyższy stopień awansu zawodowego.

Inne okresy zatrudnienia, o których mowa w przepisach ustawy – z wyłączeniem stosowania tej definicji – są oznaczone jako lata pracy lub wysługa lat. Tam, gdzie są one stosowane, mamy do czynienia ze związanymi z nimi uprawnieniami nauczyciela – innymi niż awans zawodowy. W przypadku dyrektorów szkół i placówek, nauczycieli zatrudnionych przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny, nauczycieli urlopowanych lub zwolnionych z obowiązku świadczenia pracy dla pełnienia funkcji w związkach zawodowych, równoważny ze stażem jest okres pracy na stanowisku dyrektora, lub wykonujących zadania organu nadzoru pedagogicznego, a w przypadku nauczycieli związkowców – okres urlopowania lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy w szkole i placówce.

Art. 4. [Współdziałanie organów administracji rządowej ze związkami zawodowymi]

1. Zasady współdziałania w dziedzinie oświaty i wychowania organów administracji rządowej (organów jednostek samorządu terytorialnego) ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli, nieustalone w ustawie o związkach zawodowych, określają porozumienia zawierane przez odpowiednie organy administracji rządowej (organy jednostek samorządu terytorialnego) z organami właściwego szczebla tych związków.

2. Rozporządzenia i zarządzenia przewidziane ustawą podlegają uzgodnieniu ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli.

1. Na podstawie art. 4 ust. 1 KN zostały dotychczas zawarte dwa porozumienia:
  - 1) porozumienie pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej i Sportu oraz Zarządem Głównym Związku Nauczycielstwa Polskiego z 15.11.2002 r. w sprawie zasad współdziałania Ministra Edukacji Narodowej i Sportu ze Związkiem Nauczycielstwa Polskiego w dziedzinie oświaty i wychowania (Dz.Urz. MENiS z 2003 r. Nr 1, poz. 6);
  - 2) porozumienie Ministra Edukacji Narodowej z Krajową Sekcją Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” z 10.07.1990 r. w sprawie zasad współdziałania w dziedzinie oświaty i wychowania organów administracji państwowej z instancjami Krajowej Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” (Dz.Urz. MEN Nr 7, poz. 47).

Treści porozumień są jednak nie w pełni adekwatne do obecnego stanu prawnego, bowiem porozumienia były zawierane w sytuacji, gdy ówczesne organy administracji państwowej występowały w roli organów prowadzących szkoły i placówki.

Obecnie prowadzenie większości publicznych szkół i placówek przeszło do kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, które nie są stroną wymienionych powyżej porozumień. Aktualne brzmienie art. 4 ust. 1 KN przewiduje jednak zawieranie odrębnych porozumień przez odpowiednie organy jednostek samorządu terytorialnego z organami właściwego

szczebla związków zawodowych zrzeszających nauczycieli. W przypadku gdy nie zawarto takiego porozumienia, współdziałanie organów jednostki samorządu terytorialnego z organizacjami związkowymi odpowiedniego szczebla odbywa się na podstawie przepisów ustawy z 23.05.1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 854) oraz innych przepisów szczególnych regulujących formy tego współdziałania.

2. W związku z ustalonym przez ustawodawcę w treści art. 4 ust. 2 KN nakazem uzgadniania aktów wykonawczych do ustawy ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli powstała wątpliwość co do znaczenia użytego w tym przepisie określenia „podlegają uzgodnieniu”. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 17.03.1998 r., U 23/97, OTK 1998/2, poz. 11, rozpatrując wniosek Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” o zbadanie zgodności rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 19.03.1997 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli (Dz.U. Nr 29, poz. 160 ze zm.) z Konstytucją RP oraz Kartą Nauczyciela, rozstrzygnął, że „art. 4 ust. 2 Karty Nauczyciela nie przewiduje wydania rozporządzenia Ministra wspólnie ze związkami zawodowymi ani nie uzależnia jego wydania od ich zgody”. Przepis ten dotyczy z pewnością współuczestnictwa związków zawodowych w procesie tworzenia prawa, a użyty w nim termin „uzgodnienie” ma oznaczać, zgodnie z jego sensem językowym, czynność polegającą na „doprowadzeniu do braku rozbieżności”, „ujednocianiu” czy też „harmonizowaniu” – w znaczeniu „wzajemnego dostosowania”. Ustawodawca, konstruując tę formę współuczestnictwa związków zawodowych w procesie tworzenia prawa, kładzie nacisk nie na efekt uzgodnienia w postaci osiągnięcia zgody, lecz raczej na fakt uzgadniania, na proces dochodzenia do zgody, ujednociania czy też wzajemnego dostosowywania (harmonizowania) swoich stanowisk. Świadczy o tym poprzedzenie rozważanego pojęcia słowem „podlegają”. Oznacza to nałożenie na ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania przede wszystkim obowiązku poddania treści – aktów wykonawczych do ustawy – procedurze uzgodnieniowej w celu wypracowania wspólnego stanowiska. W efekcie Trybunał Konstytucyjny uznał, że skoro zaskarżone rozporządzenie zostało poddane procedurze uzgodnieniowej, w trakcie której związki zawodowe nie tylko miały możliwość wyrażenia opinii o projekcie rozporządzenia, lecz także prowadzone były z nimi negocjacje zmierzające do osiągnięcia możliwie

pełnego uwzględnienia ich wniosków, to wymienione rozporządzenie jest zgodne z art. 4 ust. 2 KN oraz Konstytucją RP. Powyższe orzeczenie **Trybunału Konstytucyjnego wskazuje** również **kierunek interpretacji** analogicznego zwrotu „podlega uzgodnieniu”, użytego w art. 30 ust. 6a KN w odniesieniu do formy **współdziałania** organu jednostki samorządu terytorialnego ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli, odbywającego się przy corocznym ustalaniu regulaminu określającego wysokość stawek dodatków, szczegółowe warunki obliczania i wypłacania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw oraz wysokość i warunki wypłacania nagród i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy.

3. W przeszłości związki zawodowe niejednokrotnie ogłaszały wstąpienie w spór zbiorowy z rządem lub ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania, żądając podjęcia postępowania określonego w przepisach ustawy z 23.05.1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 123). Jednak w świetle przepisów tej ustawy ani Rada Ministrów, ani minister nie mogą uzyskać statusu strony sporu zbiorowego. Zgodnie z jego ustawową definicją spór może być prowadzony jedynie pomiędzy pracownikami a pracodawcą. Konflikt, w którym stroną miałby być podmiot inny niż pracodawca, nie jest sporem zbiorowym, o którym mowa w ustawie o rozwiązywaniu sporów zbiorowych, a zatem nie znajdują w tym przypadku zastosowania procedury ustalone w tej ustawie¹⁰. Artykuł 1 u.r.s.z. określa, że spór zbiorowy pracowników z pracodawcą lub pracodawcami może dotyczyć warunków pracy, płac lub świadczeń socjalnych oraz praw i wolności związkowych pracowników lub innych grup, którym przysługuje prawo zrzeszania się w związkach zawodowych. Pracodawcami w myśl art. 5 u.r.s.z. są podmioty określone w art. 3 k.p. Przepis ten, do którego odsyła ustawa o rozwiązywaniu sporów zbiorowych, określa, że pracodawcą jest jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudnia pracowników. Określenie „pracodawca”, użyte w przepisach ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych, nie obejmuje swoim zakresem organów administracji publicznej.

¹⁰ A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela...*, 2018, s. 48 i n.

Nie można ich także uznać za organizacje pracodawców, ponieważ to pojęcie ma również swój ustawowo oznaczony sens. W kwestii tego, czy naczelny organ administracji rządowej może stać się stroną sporu zbiorowego, wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z 24.02.1997 r., K 19/96, OTK 1997/1, poz. 6. Badając zgodność art. 5 u.r.s.z. z przepisami konstytucyjnymi, Trybunał Konstytucyjny uznał, że powołany przepis „w zakresie, w jakim przyjęte w nim pojęcie pracodawcy, nie przewiduje udziału ministra resortowego lub przewodniczącego zarządu gminy [...] [w sporze zbiorowym – przyp. aut.] jako, odrębnej od bezpośredniego pracodawcy, strony sporu zbiorowego dotyczącego pracowników zatrudnionych w państwowych lub samorządowych jednostkach sfery budżetowej”. Trybunał Konstytucyjny uznał za fakt bezsporny, że pracodawcą dla pracowników zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych stanowiących część administracji rządowej lub samorządowej (w jednostkach sfery budżetowej) są jednostki organizacyjne reprezentowane przez ich kierowników. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego stroną sporu zbiorowego może stać się tylko konkretny („bezpośredni”) pracodawca, natomiast państwo (Rada Ministrów, właściwy minister) lub jednostka samorządu terytorialnego (przewodniczący zarządu gminy) mogą być określani jedynie mianem pracodawcy pośredniego, co wyłącza ich z zakresu pojęciowego art. 3 k.p., a w konsekwencji również art. 5 u.r.s.z. Ponadto w omawianym orzeczeniu Trybunał Konstytucyjny jednoznacznie stwierdził, że „na gruncie wyrażonych sformułowań art. 5 ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych oraz art. 3 kodeksu pracy – nie ma możliwości dokonania takiej wykładni tych przepisów, by uznać ministrów (przewodniczących zarządów gmin) za «bezpośrednich pracodawców», a więc włączyć ich w charakterze strony do sporu zbiorowego”. Trybunał Konstytucyjny podkreślił jeszcze, że rozwiązanie ustanowione w art. 5 u.r.s.z. „zostało przyjęte świadomie i było wrazem dążenia [...] ustawodawcy do uwolnienia naczelnych centralnych organów państwowych, a także władz samorządowych od bezpośredniego udziału w rozwiązywaniu sporów powstających w jednostkach podporządkowanych”.

4. Według przepisu art. 4 ust. 2 KN jako akty wykonawcze podlegające uzgodnieniu ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli wymienione zostały rozporządzenia i zarządzenia. Literalne brzmienie tego

przepisu nie może jednak być interpretowane tak, że każda inna forma aktu wykonawczego nie jest objęta tym uzgodnieniem. Wymieniony przepis nie uwzględnia bowiem faktu utworzenia jednostek samorządu terytorialnego, których organy zostały wyposażone m.in. w kompetencje prawotwórcze realizowane przez stanowienie aktów prawa miejscowego (uchwał) w przypadkach, gdy przepisy szczególne przewidują dla tych organów stosowne upoważnienie.

Przykładowo:

Przepis art. 30 ust. 6 KN upoważnia organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego prowadzących szkoły do określania wysokości i warunków wypłacania niektórych składników wynagrodzenia nauczycieli (np. dodatków), a także szczegółowego sposobu obliczania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe oraz za godziny doraźnych zastępstw. Zapis ten w przypadku gminy należy rozumieć jako upoważnienie do wydania przepisów gminnych, o których mowa w art. 40 ust. 1 u.s.g., powszechnie obowiązujących na obszarze gminy przez to, że odnoszą się do wszystkich szkół gminnych i zatrudnionych w nich nauczycieli. Stąd też, pomimo że ustawodawca dla oznaczenia formy wydawanego aktu użył w art. 30 ust. 6 KN określenia „regulamin”, należy uznać, że chodzi w tym przypadku o akt prawa miejscowego, a nie o regulamin w znaczeniu art. 77² § 4 k.p. Projekt aktu normatywnego przewidzianego w powyżej wymienionym przepisie Karty Nauczyciela wymaga zatem zaopiniowania przez właściwą instancję związku zawodowego w trybie art. 19 ust. 2 u.z.z., a nie zgody zakładowej organizacji związkowej, o której mowa w art. 77² § 4 k.p. Takie też stanowisko zajął Naczelny Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z 20.03.2001 r., II SA 109/01, LEX nr 54557. Jednak orzecznictwo sądu w tej kwestii jest niejednolite. We wcześniejszym wyroku NSA w Warszawie z 2.02.2001 r., II SA 3057/00, LEX nr 55013, oraz orzeczeniach niektórych jego ośrodków zamiejscowych pojawił się odmienny pogląd, jednak budzi on zasadnicze zastrzeżenia co do prawidłowości takiej wykładni w świetle art. 30 ust. 6 KN, przepisów ustawy o związkach zawodowych, ustawy o samorządzie gminnym oraz ustawy – Kodeks pracy.

5. W wyroku z 8.02.2006 r., II SA/Go 620/05, LEX nr 322211, Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gorzowie Wielkopolskim wskazał **sposób postępowania w sprawie uzgodnienia regulaminu wynagradzania ze związkami zawodowymi** zrzeszającymi nauczycieli w sytuacji, gdy na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego nie działa żaden taki związek i żaden z nauczycieli nie należy do związku. Wojewódzki Sąd Administracyjny wywiódł z treści art. 4 ust. 2 KN, że „w wypadku nieutworzenia związków zawodowych na danym szczeblu, uzgodnienie danego projektu aktu prawnego [projektu regulaminu wynagradzania nauczycieli ze związkami zawodowymi – przyp. aut.] winno nastąpić wedle przepisów ustawy [...] o związkach zawodowych”.

Art. 5. (uchylony)

Uwaga¹¹: Artykuł 5 zawierał w pierwotnym brzmieniu upoważnienie dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do rozciągnięcia przepisów Karty Nauczyciela lub niektórych jej postanowień na określone grupy pracowników innych niż wymienieni w art. 1 KN, wykonujących pracę pedagogiczną i wychowawczą. Obecnie, w rezultacie noweli z 18.02.2000 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 19, poz. 239 ze zm.), pełny zakres podmiotowy stosowania Karty Nauczyciela został zawarty w jej art. 1 i objął większość grup pracowników uprzednio korzystających z niektórych przepisów Karty Nauczyciela na podstawie rozporządzeń wydanych przez Ministra Edukacji Narodowej na podstawie delegacji zawartych w uchylonym art. 5 KN. Natomiast pracownicy nieuwzględnieni w nowym brzmieniu art. 1 KN, w myśl art. 6 noweli z 18.02.2000 r., zachowali dotychczasowe uprawnienia do czasu rozwiązania lub wygaśnięcia ich stosunków pracy – pod warunkiem że dane uprawnienie jest nadal przewidziane w Karcie Nauczyciela.

¹¹ A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela...*, 2018, s. 51.

ROZDZIAŁ 2

Obowiązki nauczycieli

Art. 6. [Podstawowe obowiązki i zadania nauczyciela]

Nauczyciel obowiązany jest:

- 1) rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę;
- 2) wspierać każdego ucznia w jego rozwoju;
- 3) dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego;
- 3a) doskonalić się zawodowo, zgodnie z potrzebami szkoły;
- 4) kształcić i wychowywać młodzież w umiłowaniu Ojczyzny, w poszanowaniu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w atmosferze wolności sumienia i szacunku dla każdego człowieka;
- 5) dbać o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych narodów, ras i światopoglądów.

W przepisach art. 6 określone są kluczowe obowiązki nauczyciela sformułowane zadaniowo, aby zdefiniować ich dyrektywny charakter jako zadania otwarte realizowane w sposób ciągły w odniesieniu do podstawowych procesów (kształcenia i wychowania). Dyrektywy te służą nie tylko określeniu zadań (wspierać, dążyć), ale określają ogólnie, jak te zadania

mają być wykonywane (rzetelnie). Są to zatem klauzule i kanony zawodu nauczyciela, które – jak dalej się przekonamy – stanowią ogólne kryteria odniesienia w procesie oceny pracy (art. 6a KN) nauczyciela (kryterium jakości) i odpowiedzialności dyscyplinarnej za uchybienie godności zawodu nauczyciela (art. 75 ust. 1 KN)¹.

Należy zwrócić uwagę, że przepis art. 6 pkt 3a KN nakłada na nauczyciela **obowiązek doskonalenia zawodowego** zgodnie z potrzebami szkoły (placówki). Należy przyjąć, że rozwój zawodowy nauczyciela jest – w zamiarze pracodawcy – związany z rozwojem jednostki oświatowej zatrudniającej nauczyciela i działającej co do istoty na rzecz zaspokajania potrzeb edukacyjnych społeczności lokalnej związanych z rozwojem dzieci i młodzieży. Nie są jednak określone przepisami szczególnymi prawa oświatowego sposoby wykonywania tego obowiązku.

Jak zatem nauczyciel i reprezentujący pracodawcę (szkołę, placówkę) ma wykonywać ten obowiązek?

Odpowiedzi na to pytanie należy szukać w przepisach Prawa oświatowego. Dyrektorowi szkoły (placówki) nie pozostaje nic innego, jak skorzystać z przysługujących mu uprawnień przewodniczącego rady pedagogicznej i podmiotu działającego w imieniu szkoły (placówki) – jako pracodawcy i odwołać się do jej kompetencji stanowiących (art. 70 ust. 1 pkt 4 pr. ośw.), aby **podjęła uchwałę w sprawie organizacji doskonalenia nauczycieli**. Zgodnie z przepisem art. 6 pkt 3a KN organizacja doskonalenia wszystkich nauczycieli ma być ściśle związana z wieloletnim planem rozwoju szkoły (placówki) i określonymi w nim potrzebami.

Art. 6a. [Ocena pracy nauczyciela]

1. Praca nauczyciela podlega ocenie. Ocena pracy nauczyciela może być dokonana w każdym czasie, nie wcześniej jednak niż po upływie roku od dokonania oceny poprzedniej, z inicjatywy dyrektora szkoły lub na wniosek:

¹ Por. A. Barański, M. Szymańska, J. Rozwadowska-Skrzeczyńska, *Karta Nauczyciela...*, 2018, s. 53.

- 1) nauczyciela;
- 2) organu sprawującego nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczycieli placówek doskonalenia nauczycieli – kuratora oświaty;
- 3) organu prowadzącego szkołę;
- 4) rady szkoły;
- 5) rady rodziców.

1a–1d. (uchylone)

1da. Dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela w drugim oraz ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, a w przypadkach, o których mowa w art. 9fa ust. 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b – także w ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela.

1db. W przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy w trakcie odbywania przez nauczyciela przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela za okres dotychczas odbytego przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela, w terminie nie dłuższym niż 21 dni odpowiednio od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy. Jeżeli nauczyciel zmienił miejsce zatrudnienia:

- 1) w pierwszym lub drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela – ocenę tę uwzględnia się przy dokonywaniu oceny pracy w drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;
- 2) po drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela – ocenę tę uwzględnia się przy dokonywaniu oceny pracy w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;
- 3) w okresie odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela – ocenę tę uwzględnia się przy dokonywaniu oceny pracy w ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela.

1dc. W przypadku udzielenia nauczycielowi w trakcie odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela urlopu bezpłatnego, o którym mowa w art. 17 ust. 2a, dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela za okres

dotychczas odbytego przygotowania do zawodu nauczyciela, w terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia zakończenia przez nauczyciela świadczenia pracy w tej szkole.

1dd. Ocena pracy nauczyciela mianowanego, który zamierza ubiegać się o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego, jest dokonywana na wniosek tego nauczyciela.

1de. Oceny pracy nauczyciela, o którym mowa w ust. 1dd, dokonuje się za okres ostatnich 3 lat pracy przed dokonaniem tej oceny.

1df. W przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy lub przeniesienia do innej szkoły nauczyciela mianowanego dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela za okres dotychczasowej pracy w tej szkole po uzyskaniu stopnia nauczyciela mianowanego, w terminie nie dłuższym niż 21 dni odpowiednio od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy lub przeniesienia do innej szkoły. Jeżeli nauczyciel mianowany zmienił miejsce zatrudnienia w okresie 3 lat przed dokonaniem oceny, o której mowa w ust. 1dd, ocenę pracy z tego okresu z poprzedniego miejsca zatrudnienia uwzględnia się przy dokonywaniu oceny pracy, o której mowa w ust. 1dd.

1dg. W przypadku udzielenia nauczycielowi mianowanemu urlopu bezpłatnego, o którym mowa w art. 17 ust. 2 lub 2a, urlopowania go lub zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela za okres dotychczasowej pracy w tej szkole po uzyskaniu stopnia nauczyciela mianowanego, w terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia zakończenia przez nauczyciela świadczenia pracy w tej szkole.

1dh. Ocena pracy, o której mowa w ust. 1da–1dd, 1df i 1dg, może być dokonana wcześniej niż po upływie roku od dokonania oceny poprzedniej.

1e. Ocena pracy nauczyciela dotyczy stopnia realizacji obowiązków określonych w art. 6 i art. 42 ust. 2 oraz w art. 5 ustawy – Prawo oświatowe w zakresie wszystkich obszarów działalności szkoły.

1f. Ocena pracy dyrektora szkoły dotyczy stopnia realizacji obowiązków określonych w art. 6 i art. 7 oraz w art. 68 ust. 1, 5 i 6 ustawy – Prawo oświatowe, a w przypadku realizowania przez dyrektora szkoły zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych – także

obowiązków określonych w art. 42 ust. 2 oraz w art. 5 ustawy – Prawo oświatowe.

1g. Na ocenę pracy nauczyciela i dyrektora szkoły nie mogą mieć wpływu jego przekonania religijne i poglądy polityczne, a także odmowa wykonania przez niego polecenia służbowego, gdy odmowa taka wynikała z uzasadnionego przekonania, że wydane polecenie było sprzeczne z dobrem ucznia albo dobrem publicznym.

2. Dyrektor szkoły jest obowiązany dokonać oceny pracy nauczyciela w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia złożenia wniosku, a w przypadku oceny pracy dokonywanej z własnej inicjatywy – w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia powiadomienia nauczyciela na piśmie o rozpoczęciu dokonywania oceny jego pracy, z zastrzeżeniem terminu określonego w ust. 1.

2a. (uchylony)

2b. Do okresów, o których mowa w ust. 2, nie wlicza się okresów usprawiedliwionej nieobecności nauczyciela w pracy, trwającej dłużej niż 14 dni, oraz okresów ferii szkolnych wynikających z przepisów w sprawie organizacji roku szkolnego, a w przypadku nauczycieli zatrudnionych w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne – okresów urlopu wypoczynkowego trwającego nieprzerwanie co najmniej 14 dni kalendarzowych.

2c. Przepisu ust. 2b nie stosuje się, jeżeli ocena pracy nauczyciela jest dokonywana w przypadku, o którym mowa w ust. 1db, 1dc, 1df lub 1dg.

3. (uchylony)

4. Ocena pracy nauczyciela ma charakter opisowy i jest zakończona stwierdzeniem uogólniającym:

- 1) ocena wyróżniająca;
- 2) ocena bardzo dobra;
- 3) ocena dobra;
- 4) ocena negatywna.

5. Oceny pracy nauczyciela dokonuje dyrektor szkoły, który przy jej dokonywaniu:

- 1) zasięga opinii rady rodziców, z wyjątkiem szkół i placówek, w których nie tworzy się rad rodziców;
- 2) (uchylony)
- 3) może zasięgnąć opinii samorządu uczniowskiego;

- 4) na wniosek nauczyciela zasięga, a z własnej inicjatywy może zasięgnąć opinii właściwego doradcy metodycznego na temat pracy nauczyciela, a w przypadku braku takiej możliwości – opinii innego nauczyciela dyplomowanego lub mianowanego, a w przypadku nauczyciela publicznego kolegium pracowników służb społecznych – opinii opiekuna naukowo-dydaktycznego;
- 5) w przypadku nauczyciela odbywającego przygotowanie do zawodu nauczyciela lub dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela – zasięga opinii mentora.

5a. Rada rodziców i mentor przedstawiają pisemną opinię w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o dokonywanej ocenie pracy nauczyciela. Nieprzedstawienie opinii przez radę rodziców lub mentora nie wstrzymuje dokonywania oceny pracy.

5b. W przypadku gdy dyrektorem szkoły jest osoba niebędąca nauczycielem, oceny pracy nauczyciela dokonuje dyrektor szkoły w porozumieniu z nauczycielem zajmującym inne stanowisko kierownicze i sprawującym w tej szkole nadzór pedagogiczny, a w przypadku innych form wychowania przedszkolnego, przedszkoli, szkół i placówek, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2 – nauczyciel upoważniony przez organ prowadzący.

5c. W przypadku gdy dyrektorem szkoły jest osoba niebędąca nauczycielem, oceny pracy nauczyciela zajmującego inne stanowisko kierownicze i sprawującego w tej szkole nadzór pedagogiczny dokonuje dyrektor szkoły w porozumieniu z organem sprawującym nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczycieli placówek doskonalenia nauczycieli – dyrektor szkoły w porozumieniu z kuratorem oświaty.

5d. W przypadku uzupełniania przez nauczyciela tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć na podstawie art. 22 ust. 1 oceny pracy nauczyciela dokonuje dyrektor szkoły, w której nauczyciel jest zatrudniony, w porozumieniu z dyrektorem szkoły, w której nauczyciel uzupełnia obowiązkowy wymiar zajęć.

5e–5f. (uchylone)

5g. W przypadku nauczyciela, o którym mowa w art. 22 ust. 3, oceny pracy, o której mowa w ust. 1da–1dd, dokonuje dyrektor szkoły wyznaczony przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny w porozumieniu z dyrektorami szkół, w których nauczyciel jest zatrudniony.

6. Oceny pracy dyrektora szkoły, nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora szkoły, oraz nauczyciela pełniącego w zastępstwie obowiązki dyrektora szkoły przez okres co najmniej 6 miesięcy dokonuje organ sprawujący nadzór pedagogiczny w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę, a w przypadku gdy organ prowadzący szkołę jest jednocześnie organem sprawującym nadzór pedagogiczny – oceny dokonuje ten organ. W przypadku placówek doskonalenia nauczycieli oceny pracy dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli, nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli, oraz nauczyciela pełniącego w zastępstwie obowiązki dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli przez okres co najmniej 6 miesięcy dokonuje kurator oświaty w porozumieniu z organem prowadzącym placówkę.

7. Organ, o którym mowa w ust. 6, dokonuje oceny pracy dyrektora szkoły, nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora szkoły, oraz nauczyciela pełniącego w zastępstwie obowiązki dyrektora szkoły przez okres co najmniej 6 miesięcy po zasięgnięciu opinii rady szkoły i zakładowych organizacji związkowych działających w tej szkole.

7a. Do oceny pracy, o której mowa w ust. 6, przepisy ust. 1, 1dd–1df, 2, 2b, 2c, 4, 8 i 8a stosuje się odpowiednio.

8. Ocenę pracy ustala się po zapoznaniu nauczyciela z jej projektem oraz wysłuchaniu jego uwag i zastrzeżeń.

8a. Nauczyciel, po ustaleniu oceny jego pracy, otrzymuje kartę oceny pracy zawierającą:

- 1) imię (imiona) i nazwisko oraz datę urodzenia nauczyciela;
- 2) miejsce zatrudnienia i zajmowane stanowisko;
- 3) staż pracy pedagogicznej;
- 4) stopień awansu zawodowego lub informację o nieposiadaniu stopnia awansu zawodowego;
- 5) wykształcenie;
- 6) datę dokonania ostatniej oceny pracy;
- 7) okres pracy, za który została dokonana ocena pracy;
- 8) stwierdzenie uogólniające, o którym mowa w ust. 4;
- 9) uzasadnienie oceny pracy;

- 10) datę dokonania oceny pracy;
- 11) podpis osoby dokonującej oceny pracy;
- 12) pouczenie o terminie i trybie wniesienia odwołania od oceny pracy albo złożenia wniosku o ponowne ustalenie oceny pracy.

8b. Przy dokonywaniu oceny pracy do doręczeń stosuje się odpowiednio przepisy art. 39, art. 42, art. 43, art. 44, art. 46 i art. 47 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735 i 1491).

9. Od ustalonej oceny pracy, w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia, przysługuje:

- 1) nauczycielowi – prawo wniesienia odwołania, za pośrednictwem dyrektora szkoły, do organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą, a w przypadku nauczycieli placówek doskonalenia nauczycieli – prawo wniesienia odwołania, za pośrednictwem dyrektora placówki, do kuratora oświaty;
- 2) dyrektorowi szkoły, nauczycielowi, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora szkoły, oraz nauczycielowi pełniącemu w zastępstwie obowiązki dyrektora szkoły przez okres co najmniej 6 miesięcy, a także dyrektorowi placówki doskonalenia nauczycieli, nauczycielowi, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli, oraz nauczycielowi pełniącemu w zastępstwie obowiązki dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli przez okres co najmniej 6 miesięcy – prawo złożenia wniosku o ponowne ustalenie oceny jego pracy do organu, który tę ocenę ustalił.

9a. Odwołanie od oceny pracy nauczyciela rozpatruje powołany przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczyciela placówki doskonalenia nauczycieli – kuratora oświaty, zespół oceniający w składzie:

- 1) przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczyciela placówki doskonalenia nauczycieli – kuratora oświaty, jako przewodniczący zespołu;
- 2) przedstawiciel rady pedagogicznej szkoły;
- 3) przedstawiciel rady rodziców;
- 4) doradca metodyczny lub nauczyciel-konsultant;

5) przedstawiciel zakładowej organizacji związkowej wskazanej przez ocenianego nauczyciela – powołany na wniosek tego nauczyciela.

9b. W przypadku odwołania od oceny pracy nauczyciela-konsultanta w skład zespołu oceniającego, o którym mowa w ust. 9a, zamiast osób wymienionych w ust. 9a pkt 2–4 powołuje się drugiego przedstawiciela kuratora oświaty oraz przedstawiciela nauczycieli-konsultantów zatrudnionych w danej placówce doskonalenia nauczycieli.

9c. W przypadku odwołania od oceny pracy doradcy metodycznego w skład zespołu oceniającego, o którym mowa w ust. 9a, zamiast osoby wymienionej w ust. 9a pkt 4 powołuje się przedstawiciela nauczycieli-konsultantów zatrudnionych w danej placówce doskonalenia nauczycieli.

9d. Odwołanie od oceny pracy nauczyciela kolegium pracowników służb społecznych rozpatruje powołany przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny zespół oceniający w składzie:

- 1) przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, jako przewodniczący zespołu;
- 2) przedstawiciel rady programowej kolegium;
- 3) opiekun naukowo-dydaktyczny;
- 4) przedstawiciel zakładowej organizacji związkowej wskazanej przez ocenianego nauczyciela – powołany na wniosek tego nauczyciela.

9e. Wniosek o ponowne ustalenie oceny pracy dyrektora szkoły, nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora szkoły, oraz nauczyciela pełniącego w zastępstwie obowiązki dyrektora szkoły przez okres co najmniej 6 miesięcy rozpatruje powołany przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny zespół oceniający w składzie:

- 1) przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, jako przewodniczący zespołu;
- 2) przedstawiciel organu prowadzącego;
- 3) przedstawiciel rodziców wchodzący w skład rady szkoły, a w szkole, w której rada szkoły nie została powołana – przedstawiciel rady rodziców;
- 4) doradca metodyczny lub nauczyciel-konsultant – powołany na wniosek ocenianego dyrektora szkoły lub nauczyciela;

- 5) przedstawiciel zakładowej organizacji związkowej wskazanej przez ocenianego dyrektora szkoły lub nauczyciela – powołany na wniosek tego dyrektora szkoły lub nauczyciela.

9f. W przypadku gdy organ prowadzący szkołę jest jednocześnie organem sprawującym nadzór pedagogiczny, w skład zespołu oceniającego, o którym mowa w ust. 9e, zamiast przedstawiciela organu prowadzącego wchodzi drugi przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny.

9g. Przepisów ust. 9a pkt 3 i ust. 9e pkt 3 nie stosuje się w szkołach, w których nie tworzy się rady rodziców.

9h. Wniosek o ponowne ustalenie oceny pracy dyrektora kolegium pracowników służb społecznych rozpatruje powołany przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny zespół oceniający w składzie:

- 1) przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, jako przewodniczący zespołu;
- 2) przedstawiciel organu prowadzącego;
- 3) przedstawiciel uczelni sprawującej opiekę naukowo-dydaktyczną nad kolegium – wskazany przez rektora;
- 4) przedstawiciel rady programowej kolegium;
- 5) przedstawiciel zakładowej organizacji związkowej wskazanej przez ocenianego dyrektora kolegium – powołany na wniosek tego dyrektora kolegium.

9i. Wniosek o ponowne ustalenie oceny pracy dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli, nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli, oraz nauczyciela pełniącego w zastępstwie obowiązki dyrektora placówki doskonalenia nauczycieli przez okres co najmniej 6 miesięcy rozpatruje powołany przez kuratora oświaty zespół oceniający w składzie:

- 1) przedstawiciel kuratora oświaty, jako przewodniczący zespołu;
- 2) przedstawiciel organu prowadzącego;
- 3) przedstawiciel zakładowej organizacji związkowej wskazanej przez ocenianego dyrektora placówki lub nauczyciela – powołany na wniosek tego dyrektora placówki lub nauczyciela.

9j. W skład zespołów oceniających, o których mowa w ust. 9e, 9h i 9i, nie mogą wchodzić osoby, które uczestniczyły w dokonywaniu oceny